

DAVANT EUSKALTZAINA

Zubetotarra, injineroa, maixua, idazlea, Arjeliako soldadua

—Noiz eta non jaio zinen?
—Duela laster berrogei urte sor
tu nintzen Zuberoko Urrustoi-La-
rrabile herri tipian, laborari fami-
lia batetan. Urrustoi-Larrabilek,
berrehun arimaz beheti zituen;
orain, jende gutiago du. Zuberoko
azken herria da.

—Lehen ikasketak non egin zenituen? Nolakoa izan ziren? Zenbat urtetararte?

—Herriko eskolan ibili nintzen sei urtetarik eta hamabiak arte. Herriko eskola nere etxetik hiru kilometrotara zen eta, bistan da, oinez joaten ginelako goizean eta arratsean sartzen. Hor egin nituen lehen mailako ikasketak. Eta gero Mauleko kolejiara joan nintzen eta han sei urtez egin nituen bigarren mailako ikasketak; Uztaritzen bukatu nituen, zeren, azken urtea Maulen kendu egin zuten, nik egiten nuen saila.

—Zure jaiotetxea eskolatik nahiko urruti zen. Zeure herrian bizi izan denboran, ikasiz aparte, base-
rrian lan egiten ahal zenuen.

—Bai! Denbora hartan haurrak arras gazterik hasten ginen, emeki emeki etxekoekin. Laguntza frango egiten genuen. Bixtan da! Eta kanpoan pasatzen genuen eskolan baino denbora gehiago. Arras baserriko bizia eramaten genuen. Herri hartan, gehienok, laborariak ginen, baina, batzuk, Mauleko espartin lantegietan ibiltzen ziren. Eta, orain, laborari baino langile gehiago bada. Eta nere gazte lagun asko, asko erraiten ahal baldin bada, langileak eta laborariak dira.

—Hamabi urtetan zure herri-
tik Maulera joan zinen. Zergatik? Ikas-
ketak aurrera eramateko gogoia ze-
nuelako agian?

—Nik ez nuen batere gogorik bai-
na etxekoekin bazuten. Erraztasunik
baituen ikasteko eta herriko esko-
lan ikasi ahal nuena ikasirik Mau-
lera igorri ninduten. Gero, nik uste
nuen, bizpahiru urteren buruan
bukatzera, baina etxekoekin atxiki
ninduten batxileratoa egin arte,
nahiko zuketean hartan gelditzea,
baina, orduan, nik jarraitzea nahi
izan nuen.

—Zure etxean zenbat senide zi-
nuten?

—Lau haurride ginen eta lau ga-
ra beti. Ene gurasoak bizi dira
oraindik. Aita nere jaioterrikoa da,
etxe hartakoa da. Ama Altzaikoa.
Altzai basa bazterrekoa, arras
mendikoa. Altzaitek Ahuzkirako bi-
dean azken etxea da.

—Batxileratoa bukatu zenuenean
aurrera ikasten jarraitzeko eraba-
kia, zergatik hartu zenuen?

—Goimailako Laborantza Ikas-
ketak egin nahi izan nituen, gero
Zuberoratz edo Euskal Herri-
rat itzultzeko eta laborantzan ene gi-
saz zerbait egiteko asmoarekin.

—Nora joan zinen laborantzako
ikasketak egitera?

—Frantziara joan nintzen, An-
gers izeneko hirirat. Hor bada La-
borantzako Eskola bat, frango fa-
matua, aita jesuitek atxikitzen du-

tena nahiz irakasle gehienak lai-
koak diren.

—Zenbat urte zenituen Angers-ko
Laborantza Eskolara heldu zinenen?

—Hemeretzi urtetan sartu eta
hogeita bitan atera nintzen. Bitar-
tean, ez genuen denborarik gal-
tzen: bakantza guztiak ikastaldi-
tan pasatzen nituen baserri ba-
tzuetan eta abar. Eta, gero, urte
batez, egin nuen ikastaldi bat he-
men Lapurdiko Garron, Hazparne
ondoan, eta berdenboran eskola
ematen aitzen nintzen Garroko
laborari eskolan.

—Laborantzako ikasketak nola
pasatu zenituen? Hango erakusteko
erari buruz zer diozu?

—Gauza zaharra da hori nere-
tzat, eh!

—Bai, noski!

—Baina uste dut, frango ongi
moldatuak zirela irakasketa horik,
zeren eta gauza batzuk barnean
ikasten nituen, eh!, kursoetan, eta
besteak kanpoan, baserrietara joa-
naz. Eta, bereziki, eskolako base-
rria zenbait kilometrotara zegoen;
han gauza asko ikusten eta ikas-
ten genuen. Kurtsoak ematera etor-
tzen zirenak ere ofizioako gizonak
ziren: beterinarioak, teknikoak edo
beste eskola batzuetan ere goiko
irakasleak.

—Ikasketa horik bukatu zenitue-
nean zer titulu jaso zenuen?

—Eskola horrek titulu berezi bat
bazuen Estatuak eratua, baina
Eskolak ematen zuen denbora har-
tan nahiz geroztik gauzak aldatu
dira, noski! Titulu horri Ingénieur
Agriculteur de l'Ecole Supérieur
d'Agriculture d'Angers deitzen zen.

—Titulu horrekin han Frantzia-
n edozein lekutan lan egiteko baime-
nik bai ahal zen?

—Bai!

—Halere, zu, Euskal Herrira itzu-
li zinen. Zergatik, ordea? Zerk bu-
ltzatu zintuen Euskal Herri-
rat?

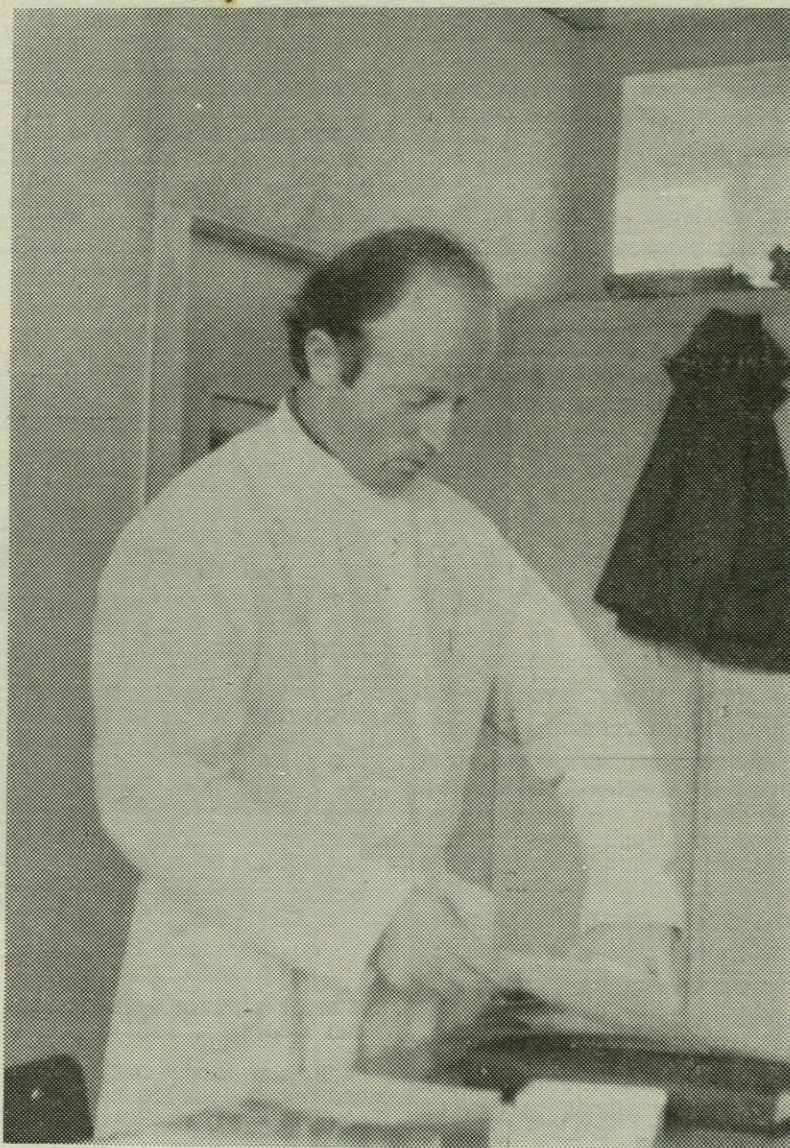
—Ba, horretarako eginak nituen
ikasketak horik, Euskal Herri-
rat itzultzeko bide bat bait zen eta
bestalde laborantzaren aurrera-
na denbora hartan hasten zen. Or-
duan aipatzen ziren laborarien
kontseilariak, laborarien laguntza-
rako emango ziren teknikoak, eta
harietarik bat izan nahi nuen.

—Eta, Euskal Herrian batez ere,
non ziren laborantzari buruzko tek-
niko horik?

—Donapaleu inguruan, Lur Be-
rriri esker. Baina, mementuan, ez
zen ene beharrik Lur Berrin.

—Nora jo zenuen beraz?

—Urte bete egon nintzen Garro-
ko eskola hortan. Negu denboran
ikasleak etortzen ziren, bakoitza
aste batez hilean. Hori pasatu zen
abendutik apirila edo maiatza arte.
Berdenboran ibili nintzen tekniko
batekin, adina zuen tekniko bate-
kin, laborarien kontseilari bezala
ikasten. Hortan piska bat aspertu
nintzen, zeren jendea ez nuen eza-
gutzen eta mintzairaren aldetik
ere neke piska bat banuen, den-
bora hartan, Lapurdiko bazter ho-
netan. Piska bat nere gisara utzia

izan nintzen. Baina esperientzia
puska bat bildu nuen hor.

—Kurtso hori Garron igaro ondo-
ren, nora joan zinen?

—Gero ene soldadutza egin be-
harra izan nuen.

—Zenbat urterekin?

—Hogeita hiru urterekin. Arje-
liara deitu ninduten segidan, be-
rrogeita hemezortziko irailaren has-
tapenetan. Arjeliara joan nintzen
zuzenik. Hogeita zazpi hilabete pa-
satu nituen han. Lehenik soldadu-
tza klaseak lau hilabetez egin ni-
tuen Arjel ondoan, kanpo famatu
batetan. Gero Saharara igorri nin-
duten.

—Garai hartan nola ikusten ze-
nuen Arjeliako arazoa eta egoera?

—Ikusten zena zera zen, Arjelia
Frantziarentzat galdurik zela, bes-
te Herri bat zela, beste Nazione bat
zela. Hori dudarik gabe! Halere ni
batzutan zalantzan egoten nintzen,
askatasun osoaren alde izaten ahal
zen europear bat ala federalismoa
oraino ahalezko ote zen. Baina

ikusten zen, frantsesek federalis-
moan sinesterik ez dutela eta uler-
tzen ere ez dutela. Bestalde, arje-
liakoek ez zuten gehiago federalis-
moa sinestn. Hori skatu zuten ga-
raian ukatu egin zioten frantsesek.
Eta, beraz, gero eta nabariago zen
askatasun osora zola Arjelia. Den-
bora hartan, nik, De Gaulle baitan
konfidantza haundia nuen Arjelia-
rako, zeren ikusten nuen Arjeliako
gauza hori hainbat ongi trenka ze-
zakeen gizon bakarra zela. Bestela
egin zitekeenez ez dakit.

—Egun Arjelia Herri autonomo
da. Halere bada gauza bat, ene us-
tez guretat jakingarria fenomeno
bezala, zera da alegia, beren hiz-
kuntza oraindik behintzat frantsesa
dela. Herri irratietan, zenbait libu-
rutan eta abar egun frantsesez fran-
go egiten da. Zuk zer derizkiozu
horri buruz? Herri horrek askata-
sun bat lortu du, hots politiko as-
katasuna. Halere hizkuntzaren alde-
tik ez du askatasuna lortu, erdizka
edo baizik.

—Ez dakit hain garbi eta hain
ilun den gauza hori... ez dakit...
Gu han ginelarik... nik ez dut gu-
duketan xuxenka parte hartu, ni
nintzen eskualdean... gudu guti
zen, desertuan ez da izkutatzen
ahal airekoek dena ikusten bait
dute... Baina bulegoetan paper
asko ikusten nuen... frantsesek egi-
nak ziren gehienak. Geroztik, uste
dut, aurrerapen asko egin dutela
arabearren alde. Ni beldur naiz
arabe literarioa gehiegi sartu nahi
duten. Ez da batere euskara ida-
tzia eta euskara mintzatuaren ar-
tean den diferentzia arabe mintza-
tuaren eta arabe literarioaren ar-
tekoa: bi mintzaira arras diferen-
teak dira. Bestalde, ez da arabea
Arjeliako mintzaira bakarra, ber-
berean mintzairak ere badira, Ka-
bila eta Orresetako (!) mintzaira
bereziki. Kabilian aste bat egona
naiz, soldadu berria nintzela orai-
no. Berrogeita hemezortziko aza-
roan, jendeen bazkaztera joan gi-
nen eta ikusi nuen nola bazkazen
ziren. Baina ikusi nuen ere Kabi-
lia zinez diferent zela, ez zela ara-
bea bereba baizik. Eta Herrian
barnean beste Herri bat zela. Hain
handia da orduan arabe literario-
aren eta Herriak mintzatzen duen
arabearren arteko diferentzia? Uste
dut, arabe literarioa, frantsesaren
gotik jartzen hasia dela. Arabea
ez dakit asko, baina, dakitenek dio-
te, arras bi mintzaira direla. Eman
dezagun gaurko hebreoa eta duela
bi edo hiru mila urtetakoa.

—Eta gure artean, euskara ida-
tziaren eta mintzatuaren artean ez
da horrelako diferentziarik?

—Ez da batere diferentziarik!

—Noiz sartu zinen berriz etxera?

—Hirurogeiko abenduan. Ni sar-
tzen ari nintzelarik, trenean edo
kazeta irakurtzen ari nintzen, eta
egun haietan Arjeliaratz joana zen
De Gaulle. Izugarriko manifesta-
zioak egin zituzten arjeliarrek. Eta
frantses harmadak eta bereziki pa-
raxutistak gogor kontra egin zuten.
Ehunda hogeiren bat hildako edo
izan ziren. Ikusten zen Frantzia-
rentzat galdua zela.

—Euskal Herrira, berriz itzuli zi-
nanean, non hasi zinen lanean?

—Hazparneko kolejiara hasi nin-
tzen. Laborantzako kolejiara has-
ten nintzen segidan. Garai hortan,
Xarritonek tekniko eta Laboran-
tzako Kolejiok jartzen zituen. Eta
uste dut, espanturik gabe, eskola
hori nik dudala egin. Hurrengo ba-
tetan, ordea, berriz hitzeginen du-
gu.

—Bai! Eskerrik asko! Berriki eus-
kaltzain hautatua izan zelarik horre-
taz ere mintzatu nahi genuke, jen-
deak gogoia baitu Euskaltzaindiaren
egoeraz zuk zer pentsatzen duzun
jakiteko.

—Bai! Gauzak argi ta garbi di-
ren bezala erran behar dira.

SANTA ENGRAZI, HAUZO LANEAN BERRITUA

Maiatzaren 18an berritze jaia

ZERUKO ARGIAren irakurleak dakikeenez azken urtebete honetan Santa Engrazi Ermita berritzen ihardun dira hauzo lanean. Urtebete luzean egindako lanen ondoren, bukaeran aurkitzen dira. Lan honen ezaugarri bat utzi nahiaz edo, jai bat antolatzekotan dira, aipatu auzo langileak, Santa Engrazin.

Euskal Herri guztian, eta batipat mendizaleen artean, ezaguna dugu Santa Engrazi gailurreko ermita. Eta berritu duten ermitaren berri gehiago jakin asmoz Joxe Mari Zunzunegi, zestoar historigilearengana jo dugu. Berak azaldu digun zenbait puntu aipatuko dugu hemen.

Santa Engraziko histori aztarrenak jakiteko bi bide omen ditugun batipat: egizta ditzakegun datoak, eta kondaira edo ustezko berriak.

Lehenbizikoak aipatuko ditugu bereziki, horiek ematen bait digute seguruenak: Arkeologia aldetik begiraturik lehen aztarrenak XV. mendearen bukaerakoak dira. Gotiko haroko ate bat eta lau leiho (bat azken berritze honetan aurkitua hain zuzen) ditu gure ermitak.

Hormek, zenbait garaitan neurri desberdinak agertzen dituen zego, behin baino gehiagotan aldatuak izan zirela dirudite.

Horrela bada, Santa Engrazi Ermita, gutxienez eta historiari zientifikoki begiraturik XV. mendearen azken aldekoa dugu nahiz eta historigile askoren ustez lehenagokoa izan. Bainan oraindik behar bezala aztertzeke dago arazo hau.

Idatz agiritara jotzen badugu berriz, beste zenbait berri aurki dezakegu: Oinatik artxibuetan, Joxe Mari Zunzunegik aurkitu duenez, garai batean «freira» delakoak egon omen ziren ermita zaintzen. Gurpen haundiko eliza omen zen eta jende askok uzten omen zuen diru laguntza.

Horrela, Elkano hospetsuak ere dukat bat utzi omen zuen ermitaren beharretarako. XVII. mendeko «freira» batek ere honela dio: «Bizkaiko Nagusigo osotik etortzen da jendea».

Aipatu dugun bezala eta garaiko ohitura zenez, ermitaren ondoan zegoen etxetxo batean, bizpahiru «freira» zeuden. «Freiraok» elizetako beharrei erabat loturik emakume ezkongeak omen ziren. Azken berritze honetan, aipatu etxetxoaren aztarrenak azaldu dira.

XVIII. mendean Karlos III.k deuseztatu zuen ohitura hau.

«Freiraon» berri jakiteko, aipagarri dateke Oinatik artxibuetan agertzen den hau: «Maria Etxegaray freirak bere kide Maria Celayari zapi zuri bat uzten dio testamentuan eta limosnetan jasotako 500 dukat ermitarako».

Bestalde, aipagarri zaigu dorreko ezkila ere. Metro eta erdi diametroko ezkila da eta honelako elizetako ezkilek ohi ez bezalao neurriak ditu.

Kondaira edo ustezko iritziei bagagozkie aldiz, Aurre-Romaniko garaiko guruteta ere ezagutu omen zezakeen Santa Engrazik. Kristautasuna sartu aurretik jentil eliza bat ere izan omen zezakeen bainan berriok guztiok ez dute batere segurtasunik, oraindik ez bait dira zientifikoki aztertu.

Juan Erentxunek ere, Adriani Iruineko gotzaiaren esan bat aipatzen digu: «Santa Engrazi gure eliz barrutiko elizarik zaharrenetarikoa dugu». Bainan oraindik gauzaok, esan dugunez, aztergai berterik ez dira.

Berritze lanei buruz, idatz agiritan azaltzen denez, 1771. urtean zenbait berrikuntza izan zuen ermitak: karaitzez egindako kanpandorra soilik, J.M. Zunzunegiren ustez.

Duela zazpi urte ere, orain dabilzanak berak hain zuzen, beste berrialdi bat eman zioten azkeneko honen mailakoa izan ez bazen ere: korua kendu, erloju jira itxi, hormak barru aldetik masaz hartu, bi zutabe berri sartu, teilatua erretila egin eta ezer gutxi gehiago.

Joxe Mari Zunzunegiren ahoz historia apur bat jakin ondoren aipatu hauzo langileengana jo dugu, berritze lanak nola burutu dituzten eta maiatzeko jaiak zertan den jakin asmoz. Horretarako zenbait galdera zuzendu diegu antolaketa lanetan gehien saiatu diren hauzo langileetako bi adiskideri. Aurrean ditugu lanotan hain ezagunak diren zestoar bi gazte: Martin Unanue «Martija» eta Alberto Mendia «Motxa». Larunbat arratsa da eta etengabe lanean ihardun dira gaur ere. Zenbait berriketa alde batera utziaz, harira jo dugu lehen galderaz:

—Nolatan hasi zineten lanotan?

—Ba, ihazko Santa Engrazi egunez, biok hain zuzen, gailurrera igo ginen eta ermitaren egoera tamalgarriaz jabetu: teilatua nolabait, dorrea berriz tximistak hautsia... Duela zazpi urte egindako lanak ezer gutxitarako balio izan zutela eta lan haundiago baten beharra ikusi genuen.

—Egoera honetaz jabetu ondoren nora zuzendu zenituzten lehen urratsak?

—Hurrengo igandean bertan Aizarnako Erretore eta Joxe Mari Zunzunegi, eliz barrutiko erlijio arte saileko arduradunarekin egon eta geure asmoak azaldu genizkien. Ontzat eman zuten gure asmoa eta Joxe Marik arte eta berritze alde-

tia bi «tijera» haundiz sostengatzea zela egokien adierazi zigan.

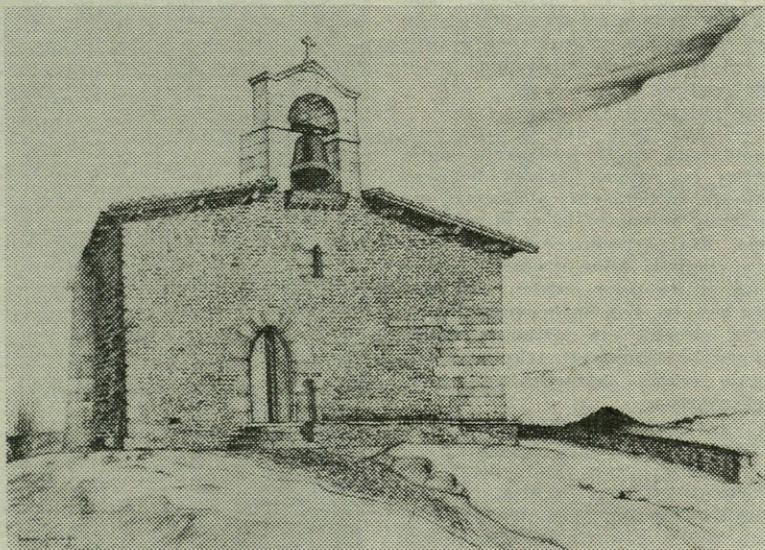
—Han egin dituzuen lan guztiak aipatzeak luzeegi joko liguke bainan, laburtuko ahal zenizkigukete lanok?

—Bai, berehala. Lehenik dorre eta ceilatutik hasi ginen. Hortarako zimenduak gogortu eta horma gainak jira guztian hormigoiz hartu genituen, teilatuari lehen ez zuen boladura atera behar bait genion jira osoan. Eguraldien erasoan arriskua ikusiaz, egur mardul eta bikainak sartu dizkiogu teilatuari. Gero Zunzunegiren kontseiluz ezker aldean zuen gotiko leihoa aurrera aldatu dugu, egokiago omen dago eta. Aurkitu dugun beste gotiko leihoa ere moldatu beharra izan dugu. Erretablo zaharra kendu ondoren berria egin dugu mosaikoz. Hau Jose Luis Iriondo eta Jesus Huarteren lana izan da.

Ezkila gogortu eta tximistorratz berria ipini dugu. Bestalde barruan zeuden irudiak berritzera bidaliak dira. Eliz barrutian jasorik zegoen San Inazioaren irudia ere han izango dugu hemendik aurrera. Zoruak ere badu berritzeko premiarik, bainan gerorako utzi dugu.

—Langilez ondo osatu ahal zarete?

—Bai, jendeak ondo erantzun du.

tik behar genituen kontseiluak eskaini zizkigun.

—Bi jaun hoiekin elkarriketatu eta berehala hasi ahal zineten lanean edo beste nonbaitera jo zenuten?

—Ez, lagun prestu batzuei deitu ondorenitsu-mustuan eta batere eralkizunik egiteke dorreari ekin genion. Teilatua aztertzen eta askatzen hasi ginenean eta bere egoera makala ikusita gero, teilatu zaharra bota eta erabat berrita egitea pentsatu genuen. Izan ere beste ezer egiterik ez zegoen egur zaharkitu eta apurtutako teilatu haik ikusi ondoren.

Horiek, gure ermita uste baino egoera okerragoan zegoelarik, Gibert arkitektoarengana jo genuen kontseilu eske.

—Zer esan zizuten Gibert arkitektoak ermitaren egoera ikusi ondoren?

—Gibert-en kontseiluak bi egitarari lotu zitzaizkion batipat, dorrearenari eta teilatuarenari. Dorreak harri batzuk hautsirik zituenek konponketa lanetarako dorreari nola eutsi erakutsi zigan. Lan izugarria benetan dorrearen prestaketa hau! Teilatuari zegokionez berriz, lau zutabeak kendu eta teilatu guz-

Batanaz beste astero hamaseiren bat lagun biltzen ginen. Hogeita zazpi inguru bildu garen egunak ere izan dira. Guzira hirurogei bat ibiliko ginen. Bazekiten nora zetozen eta gogoz ihardun dute hauzo lanean.

—Inguruetako jendea bilduko zen noski?

—Santa Engrazi inguruko lau edo bost baserritar, azken aldera beste lau bat igeltsero azpeitiar eta beste gehienak zestoarrak izan gara jai egunetako hauzo langileak. Bestalde, aipagarri zaigu zaldibitar bi igeltsororen lana. Igande askotan etorri zaizkigu Zaldibitik honeraino. Teila jartze lanik haundienak beren esku joan dira.

—Urtebete inguruan ihardun duzue. Honek garbi adierazten digu egin duzen lanen neurria. Zer egun eta zer garaitan burutu duzue han-gona lana?

—Urte bete osoko jai egun, igande eta larunbatak han igaro ditugu. Jai eta igandetan goizez, eta larunbatetan, arratsalde. Uda eta Gabonetako opor eta gainontzeko egun libreak ere han igaro ditugu. Horretaz gain aste egun arratsez ere lan asko egin dugu nahiz eta ermitara ez igo. diru eske, langai bila, lagun bila e.a.

—Jendez eta beso indarrez osatu zaretela ikusiaz eta diru arazora itzuliaz, zer moduz moldatu zarete?

—Ba! Diputazioak 80.000 pezeta eman dizkigu, Gotzaiok 50.000, Zestoako Udalak beste 50.000 agindu dizkigu; beste Udal, Aurrezki Kutxa, Banku etabarrek ere zerbait lagundu digute. Herri soilak ere ondo erantzun digu, izan ere herria mugitzen ez bada ez bait dago ezer egiterik. Bestalde zenbait lan eta langai dohan/egin da: lehenik, dakizuen ez esku lan guttia hutsaren truke egin da. Aipagarri dateke Jesus Huarte eta J.L. Iriondoen lan bikaina ere. Tximistoratza, porlana, bidriera eta beste gauza asko ere dohan eskaini dizkigute. Kamioi bat ere ia erabat geure esku eduki dugu. Lerro haue-tatik, hemen aipatu guztiak, esker-tzea nahi genuke.

—Lan haundiak egin badituzue diru laguntza ere haundia beharko zenuten. Laguntzaokin bete ahal duzue diru aldetik zenuen zuloa?

—Ez, oraindik hogeit bat mila duroko zuloa dugu, bainan, antolatu dugun jaiak dela eta beste laguntzak direla, aurki beteko dugula deritzagu.

—Lan neketsua, eguraldia, mendi gailur hura e.a. eragozpen ikusirik ezbarharrik edo istripurik izan ahal duzue?

—Bai, zoritxarrez ia bukaeran izan dugu halako istripu bat. Orain arte, lagun bati behatza lehertu bazitzaion ere ez genuen ezeren okerririk izan. Bainan Apirilaren 6an eta lanak bukatu ondoren, hainbat lan egin duen Joxe adiskideak min hartu zuen. Altura haunditik ez bazen ere era txarrean erori nonbait eta izter hezurra hautsi digu. Familia bateko guraso denez zerbait laguntzera behartuak gaude.

—Gisa honetako lana bukatuz, gure ustez merezi du jai bikain bat antolatzea. Zer egitarau prestatu duzue datorren 18rako?

—Igandean, lehenik txalapartalariek Herri Meza adieraziko digute Santa Engrazi gailurretik. Aldarea sagaratzeko dagoenez, Joxe Mari Setien Gotzai laguntzailea etorriko da aldarea sagaratu eta eta Herri Meza zuzentzera. Ondoren bertsolari; zestoar dantzari txiki eta txistulari, eta trikitilariekin jaialdi alaitsu bat ospatuko dugu. Eta bukatzeko nahi duzuten guztiokin Lagunarteko Bazkaria.

Besterik gabe agurtzen ditugu bi hauzo langile prestuok maiatzaren 18rarte, gure zorianik beroenak eta Joxe lehen bait lehen/senda dadila opatuaz.

Geure aldetik lanerako batasunaren eredu bezala agertzen ditugu hauzo langileok. Elkarren artean hasitako egintza erabat bukatu dute alaitasun ederrean. Beste hainbat herri egintza ere badugu gure herri honetan. Horrelako elkartasunez jokatzeko bagenu zenbat gauza erabakiko ote genituzke?

SAN ISIDRO EGUNA

Egun osoko jai gutxi egin ohi du baserritarrak. Igandetan ere ganadu lanak egin behar izaten ditu. Hiru edo lau ordu gutxienez.

San Isidro eguna jai egin dezan eginahalak egin izan zaizkio. Jai lardaska bat izatera heldu da azkenean. Jai osoa egiteko ohiturarik ez da sartu. Batetik, santu maiteagoak baditu, San Antonio eta San Anton esate baterako. Bestetik oso garai txarreko jaia da. Lanez gainezka dabilen garaia.

Beste garai egokiagoren batean ospatu beharko luke nekazariak bere eguna.

Dena den, San Isidro eguna jai zantzuz ospatzen duenez gero baserritarren omenez izan bitez gaurko gure lerro hauk.

Gaurkoan ez ditugu nekazarien arazoak aztertuko. Denbora asko ez dela jorratu genituen: ezin-bizia, bakardadea, sendagilea, eskola, solaslekuak eta lagunartea urruti, oporrik ez, gaixoardirako segururik eza, zahartzarorako saririk gabe, lan-ordu gehiegi...

Gizarteko talderik baztertuena eta zanpatuena dugu ezaiparik gabe. Halere gaur ez dugu arazo larri hoietaz idatziko. Laborariak duen alderdi on bat aipatu nahi genuke.

"Lana gizagile eta gizona langile" esaten genuen aurrekoan. Hala izan behar lukeela, baina ez dela hala gertatzen. Lanak ez du lantegiko langilea gizonagotzen. Langileak ez du gizalanik egiten. Langileak ez du bere giza ahalmenik erabiltzen. Makinaren pieza bilakatu da.

Nekazariak bere giza ahalmenak lantzen eta osatzen dizkion lana egin dezake. Lurra, zuhaitzak, landareak, belartzeak, hegaztiak, abereak, ganaduak eta abar ditu lanbide. Urtean zehar eta egunaren buruan lan mota asko burutzen du.

Lurrari, landareei, abereei eta giroari buruzko jakinduria behar du. Hoiek nola landu, ongarritu, bazkatu eta sendatu jakin behar du. Gauza asko daki. Lan ugaria eta aberatsa egiten du, lan giza-gilea hain zuzen ere. Lan bakoitzak burua, ezaguera, bihotza, irudimena eta sormena eskatzen dizkio. Lan bakoitzak ardura eta erantzunkizuna jartzen dizkio.

Nekazariak berak erabaki behar du non, noiz, nola eta zer erein, zer bil, zer eros, zer sal... Desberdina den eta bizi den izadian ari da lanean. Aldiro berritzen den munduan.

Bakardadeak, kaletar bizimoduak eta zenbaiten jokabideak ezarri dizkio nekazariari akats batzuk: fidakaizkeria eta arrote ustea, batipat. Baina baserritarra, oro har, gizon argia, patxadakoa, zentzukoa, sakona eta nortasun haundikoa dugu.

Egunero eskuartearen duen lan aberatsak egin du izatez aberats. Kaleko eta lantegiko bizimodu itogarria behar bezala xurgatu ez duelako ez dio behar hainbat esker ematen bere bizierari. Jendearen olatuak, kotxeen emanak, kale estuen itomenak, zarataren eromenak eta ormigoaren zozoak nazkatzen duenean bakarrik eskertuko du baserriko bizimodua.

Baina horretarako seme-alabak eskolatzeko, gaixoardia eta zahartzaroa zuzentzeko bidea behar du besteak beste. Gaurko gizarteak eskaintzen dituen zenbait erosotasun eta aurrerapen behar ditu.

HAUTESKUNDEAZ (II)

Langileriaren Mugimenduaren historian zehar izan diren joerak ikusita, lehen internazionalaz geroztik, joera desberdinak sumatu izan ditugu. Sozialismoa eta anarkismoa politiko planteamentu bat eginaz, eta bestetik pentsaera horren inguruan eta arabera sortu izan den sindikalgintzarako joera.

Gaurregun, zein bata zein besteak badu garrantzirik mendebaleko estadietan, eta bizi bizi daukagu zenbait herrialdetan. Ipar aldean, Euskalerraren ipar aldean, industria gutxi hedatua delarik, langileriak ez du indarrik, eta frantses sindikatoen esanei lotuak daude bertako langileak.

Hego aldean eta Espainian zehar hiru sindikato mugimendu izan dira ezagunenak: sozialisten UGT, anarkisten CNT eta Euskal Herrian gerra aurretik indartsu zegoen Euzko Langileen Alkartasuna. Horretaz gain, katoliko izeneko sindikatoak ere baziren, baina ahulak eta indarrik gabeak, langileek maite ez zituzten sindikatoak.

Geroztik sistemak, iraun ezezik, aurrera jo du. Lehenago legepean zeuden talde batzuk legez kanpo jarriak izan ziren, eta zaila zaigu orain horrelako elkarten berri ematea. Dato batzuk ezezagunak bait zaizkigu. Halaz ere, dirudienez, egunerokoek ematen dizkiguten berrietatik jaso dezakegunez, oraindik badiraute, problemak dirauen bezala.

Orain beste erakunde bateko hauteskundeak ditugu aurrez aurre. Orain artean politiko mota baten zerbitzuan eta ardatzpean ezagutu dugun erakundea, langileriari behar hainbat erantzun izan ez diona, langile gehienek onartu gabea.

Politikaren zerbitzuan dagoela diogu, eta bertako araudiak eta organigramak politika eta sindikalgintzaren lotura erakusten digu. Hasi goi mailako ministrotik eta goitik beherako zenbait kargutan politiko baldintzen betebeharra sumatzen da. Lotura ezin ukatuzkoa da. Interpretazioak, jakina, desberdinak dira. Baten batek esan izan duenez, erakunde horien bitartez, politika jartzen baita langileriaren zerbitzuan, eta ez alderantziz.

Egoera honen representatibitatearen arazoa ere asko mugatzen du. Sindikalgintzaz kanpo beste baldintzak tartean daudenean, ordezkariak aukeratzekoan, nahiko traba aurkituko du langileak.

Bere kontradikzio eta guzti, hor dugu CNS delakoa, hor dugu hauteskundeak egiteko deia, hor dugu langileen arteko eztabaidarako bidea. Eta ezbaide honen inguruan sor daitekeen giroa onuragarria izango zaigu dudarik gabe.

Alde batetik gauzak argitzeko bidea izango da. Nor non dagoen ikusteko zoria izango dugu. Nor zer den eta zer nahi duen argi eta garbi adieraziko du.

Izan ere, maila honetan bi pauso daude, arras desberdinak gerta daitezkeen pausoak=bakoitzaren nortasunaren azalpenari dagokion pausoa bat. Bestea estratejiarena.

Lehenengoari gagozkiolarik agiriak, zabalkundea eta abar aztertzea ezin bestekoa zaigu. Lakaripean dagoen argiak ez du ezeren argitasunik eskainiko, alferrikakotzat jo dezakegu. Gauzak argi eta garbi aurkezteko garaia heldua dela uste dugu, eta kartak mahaira bota beste erremediorik ez da izango jokoa irabaziko baldin bada. Norbaiti jarraitzekotan, aurrez nor den eta zer nahi duen azaltzea eskatuko zaio.

Estrategia, ordea, eta hau beste pauso bat da, beste bide batetik joan daiteke. Momentuko komenien-

tziari begiratuko zaio, lortu eta eskura nahi den horrek aginduko du. Inozokeriak ez du balio. Begi argiz jokatzek ere lanak emango ditu. Eguneroko bizitzak erakutsiko du nondik noruntz ibili, egunargiz ala gauez joka, antzerki lanetan pape-rak nola banatu. Nork daki zer ikusteko gauden!

Halaz ere, kezka nagusiagorik sumatzen da gure artean. Zein da une honetan dagokigun lana? Beste batetan jarraituko dugu.

Mikel UGALDE

Esther Vilar

Merezi du aipamen bat emakume ausarta honek. Ez noa arrazoi duen ala ez duen aztertzea. Zerbaitetan bai noski, denok bezala. Baina ausarta denik ezin uka. Inor gutxi bezala nahastu ditu bazterrak telebistaz hitzeginez.

Esther Vilar alemaniarra da, idazlea, eta aditza haundia eman dion liburu baten egilea: «Gizon bezatua». Bere tesisa: Zer emakume menderatu eta zer koplak! Gaurko sartaldeko industri-gizartean, menderatua, zapaldua, «be-zatua» dagoena gizonazkoa da, gizonazkoa gizonazkoa.

Nork zapaltzen ote du? Hain zuzen, bost urtetako adimena besterik ez duen emakumezkoak.

Nola menderatzen du emakumeak gizona? Oso erraz. Emakumeak bere biziko negozioa egiten du gizonarekin. Berak, emakumeak, gorputza jartzen du; gizonak, lanetik ateratzen duen dirua. Gizona dirua ateratzeko tresna bat da emakumearentzako eta horretara bultzatu ohi du mila artez. Gero, zenbat eta diru gehiago, orduan eta emakume politagoa, egokiagoa, maitagarriagoa... Garbi dago emakumearen helburua: gizonaren kontura bizi, ahal duen ondoen. Horretarako prestatzen da txikitandik, horregatik uzten du bere adimena ustel dadin. Gizon bat liluratzen badu egin bait du berea sekulako, bapo biziko bait da.

Emakume batek gizonari maitela duela esaten dionean, beste zera pentsatzen du: «Primerako makina langilea da».

Zenbait lanetarako gauza ez dela aitortzen duenean, beste hau pentsatzen ari da: «Lan hau gizonak egin behar dit».

Etxeko lan aspergarriak gizonari kentzen dizkionean: «Berak dirua ematen duen lana egin behar du, ez diezaioadan oztoporik jar dirua irabazteko».

Senarrak eskatuko balio bere lana utz lezan, dio: «Berak nahiko diru irabazi ala, utziko dut nere lana».

Senarraren babesaren premian dagoela dienean: «Ez dut nahi buruhausterik».

Eta hor dabil gizona gustora, konturatzeke, teknika ikas eta ikas... zertarako? Emakumeari bizitza errazteko, emakumea hobeto bizi dadin.

Zer ari da, bada, ONU eta zer

ari gara zibilizatu izeneko jendeok Emakumearen Urtea ospatuz? Gizonazkoa da benetan askatasun premian dagoena!

Hauek guztiak jakin eta gero ez nator —berriz diot— arrazoi duen ala ez duen aztertzea. Irakurleak ikus beza. Baina galdera sinple batzuk egiten saiatuko naiz.

—Lantokietako, fabriketako peontzan ari diren emakumeak, nekazaritzan dihardutenak, etxe-lanaz gain beste lan bat egiten dutenak, neskameak, ezkondu ez direnak, horiek denak ere Esther Vilar-entzat emakume ote dira?

—Zein gizonak aukeratuko luke bere emaztearen lekuan jartzea eta, elkarren artean, egiten duten lana trukazea? Emazte gehienek bi aldiz pentsatu beharrik ba ote lukete?

—Esther Vilar-i berari, liburu honek ez ote dio izan zuen senarrak baino diru gehiago eman?

—Ez ote dago sartaldeko industri-gizarte honetan pertsona den emakumerik?

—Ez ote zaio asko komeni gaurko gizarteari horrelako liburu zabaltzea, emakumearen askatasunari jartzen dizkion oztopoak bere hartan uzteko?

Miren Jone Azurtza

zeruko
ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

**EGIZU HARPIDE BERRI BAT
BIDAL TXARTEL HAU BETETA**

Izen-deiturak

Kalea

Zenbakia

Herria

(Prob.)

zeruko
ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezelza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta

Korreo batasunetako herrietan 620 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 460 pezeta

Airez Aldez aurretik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navasas»

A. Adoain, 1. IRUIÑEA

D.L.: NA. 80-1963

ZENBAT GARA

* "Noiz" ipar antzerkia hegoan

Maiatzaren 17an, "Hiruak bat" antzerki taldeak, Daniel Landarten "Noiz" obra aurkeztuko du Beasainen.

Daniel Landart bost antzerki lanen egile dugu. "Noiz" deitu hau bere bigarrena da, 1971. urteko otsailaren 27an. Baionan lehendabizikoz aurkeztua.

Antzerki honen gaia guztiz atxikia zaio Ipar Euskal Herriko lanezak sortarazten duen hauziari, lan bila Euskal Herriatik hanka egin behar izaten duten gazteen kezka eta larrialdiak agertarazten dituelarik.

● Goraxeago esan bezala, Daniel Landart bost antzerki lanen egile dugu. "Bai ala ez" eta honako "Noiz" hau dira, behar bada, arrakastarik gehien izan dutenak. "Hil Bizia" izeneko ulergaitz gertatu bide zen adineko jendearentzat, eta "Etxe gabeak" deritzanak, ez du baime-nik lortu ahal izan ez hego eta ez ipar aldean aurkezteko. Azken batez, apirilaren 11an. Hazparraren azaldu zen bere boskarrena, "Xuri gorriak eta..." izeneko.

● "Hiruak bat" taldea, berriz, baxenabarra da, Garazikoa hain zuzen, Gamarte, Ainhiza eta Lakarra herrietako gazteek osatua.

Obra eta taldeak —iparrekoak izatearen berezitasuna barru— Beasainera joan etorri bat merezi dutelakoan gaude.

* Euskal zinetaren hastapenetan

Martxoaren 25ean euskal zine bati buruzko lehen jendaurreko elkarriketa moldatu zen Eibarren.

Hirako lehen elkarriketa haretan hiru proposamen egin ziren, ZENBAT GARA sail honetan (1975-IV-13) garai onez adiarazi genuenez:

1.—Euskal Zinemaren etorkizuna unibertsitari mailako zinezaleen eskuta dago. "Underground" delakoa baliagarri litzateke.

2.—Donibane Lohitzuneko (aurten Ustaritzen) Euskal Unibertsitatean behar litzateke gai hau aztertu.

3.—Euskal Zine Amateur Lehiaketa bat sortarazi beharra.

● Ondotik, apirilaren 22an Zestoan eratu zen Zinema Astearen barruan, bigarren jendaurreko elkarriketa izan zen.

Euskal zine komertzial bat ezin daitekeen gauza dela aski garbi azaldu zen. Baita beste zine mota apalago bati lehen bait lehen ekin beharra ere:

1. Hazkuntza (ikastolak eta) zein komunikabide (problematika bat irudiz adiarazteko edo) bezala, euskal zine baten planteamendua posible eta beharrezko da.

2.—Gaur eguneko ezezik, geroko gizarte irekitsuago batek eta teknika aurrerapenek (eta teknika hoiien sozializazioak) eskaini ahal izango dizkiguten posibilidadeak behar ditugu aurrez kontutan hartu.

3.—Zinezale gazteen emaitz apalak behar dira zabaltu, eta asmo honi ekin nahirik Zestoako Zine Club delakoak I Euskal Zine Amateur Lehiaketa sortaraziko du 1976. urtean.

● Euskaraz eta euskal planteamenduz eratu ziren bi elkarriketa hauen ondoan, apirilaren 25ean "Underground Vasco" izeneko saio bat antolatu zuen Eibarko S.C.R. Arrate elkarteko Zine Club delakoak.

Saio honen asmoa gaur eguneko "Underground Vasco" deritzanaren erakusketak bat eskaintzea izan zen, Paulino Viota, Anton Merikaetxebarria, Juan M. Ortuoste, Jabier Rebollo eta Jose M. Bakedano egile gazteen filme laburrak agertarazi zirelarik.

Filme saio ostein, elkarriketa irekia muntatu zen, eta egileek nor bere burutapen eta ikusmoduak azaldu zizkieten bertan bilduak ziren entzuleei.

Elkarriketa gauerdiko 1,30etan moztu zen (argia emetatu zuten) eta galderarik garrantzitsuenak erantzutez gertatu ziren:

...zergatik "vasco" underground hori? Egileak euskaldunak direlako? Deituraz, jaiotzez edo bizitokiz direlako? Euskal ikuspegi eta problematika bat azaldu nahi ote dutelako?

...zinema (literatura bezala?) espresabide bat da, eta ondorioz komunikabide. Egile hoik komunikabidegintza horretan abiatzen ote dira?

...euskal zinerik ez dugularik (filme batzuk bai, zinemarik ez ordea), Bakedano eta Sistiagaren subrealismo eta abstrazioek, esate baterako, hutsunerik bete ote dezakete?

● Jendaurreko elkarriketaz aparte, Merikaetxebarria, Ortuoste, Rebollo eta Bakedano zinegileekin mintzatu nintzen, eta aitortu ere aitortu zuten beren lanen apaltasuna, hasi berrien nolabaiteko "nora-eza", komunikazio falta, hainbat "zinefilo" kutsua, eta gehienek "egozentrismoa".

Dohai zein akats, guzti hoik hasi berrien frituak omen dira. Ondoko harremanak eta Zestoako lehiaketak kontzeptorik argituko ahal digute!

* Eta zineaz lau berri

Parisen, Aguirre, *The Wrath of God* (Aguirre, Jainkoaren haserre) deritzan filmea ematen ari dira kategoriako bi zinematan, eta arrakasta handiz eman ere.

Werner Herzog alemana, Lope Agirreko zenaren bizitzako pasarte labur batez baliatzen da filme hori burutzean, egiatzko kondairari lan atxikirik gabe.

Filmean barrena ez da batere euskal zentzu edo aipamenik ere azaltzen, baina "El Dorado" delakoaren bila Amazonasetan gertatu zena ez zekiokkeen euskaldun bati baino gerta.

Filmeak zer adiarazten duen eta zer adiaraz zezakeen arteko amil horretan finka dezakegu euskal zine baten beharra eta planteamendua.

● Gipuzkoa eta Bizkaiko zenbait Zine Club-en artean argitara eman ohi duten aldizkaritxoak, Euskal Herriko ("País Vasco"-dio) zine berria aztertzei ekin dio apirileko azken alean.

● Jose J. Bakedano durangoarra Euskal Herriko zinegintzari buruzko liburu bat prestatzen ari da, eta ETOR-ek argitara emango.

● Frantziako Industri Zinema Agerpena Biarritzen eratu-tuko da aurten, ekainaren 4, 5, 6 eta 7an.

Industri Zinema erakusketa horren barruan III Entzun-Ikusgailu Ihardunaldiak muntatuko dira.

* Ondarruako kresala mintzo

Ondarruako "Kresala" Taldeak II Arrantzale Kanta Lehiaketa eratzten ari dela eta, urterik urte portuz aldatzea ez ote litzatekeen polita izango esan genuen, J.L. Lizundiarren ideia batez baliatuz. Ideia ez da erabat berria, oker ez bagaude Galizian horrelako zerbait egin ohi dute.

Dena den, esan bagenuen esan genuen. Geroztik, "Kresala" Elkartearen beraren erantzuna jaso dugu, Arrizabalaga idazkariak izenpetua. Hona zer dioen:

Amatiño jauna, agur:

Astero astero ERUKO ARGIA duzun orrian enbido bat botatzen diguzu. Eta gure aldetik, ordagorik ez bada ere, zure enbidoari eustera goiaz ahiz-ta, ondarrutarren "unibertsalismoaren" ordezkaritza besteren batzuek hortik zehar erabili, ahoz behintzat.

Egia esan, guk sortu berri dugun arrantzale abesti lehiaketa hori oraindik jaiotze ere egin ez den haur bat dugu. Jaiotze den edo ez... eta nolakoa jaiotze den... oraindik ikusteko gaude. Zuk bezala, guk ere, gazte lerdan eta indartsu bat eginda nahi genuke ikusi. Eta lehiaketa hori, zuk diozun bezala, "itsas bazterreko hiru euskal probintzietako portu herretan eratzea... urtez urte aldatuz", eldutasun horren ezaugarrikeria ederrena litzateke, noski. Eta dudarik gabe, Kresala elkarte honen aldetik ideia horrek ez du ezelako oztoporik eukiko, laguntza guztia baizik.

Ba-da, itxasoa ez dugu bakarrik gure ondartzako jostailu polit eta ameslaria. Euskal langilei zati batek itxasoa du bere lantegi mingotz eta garratza. Eta langilei horren zatirik behoko eta ezezagunena arrantzaleak ditugu, hain zuzen. Beto, ba, ordu onean, gure arrantzaleen mundu berezian murgilduko gaituzten ideia berriak. Arrantzale abesti berrien lehiaketa hau ere asmo honekin sortu dugu guk. Eta Euskal Herriko portu guztiei ere horrela eskeintzen diegu...

Eskerrak eta laster arte.

● Honaino "Kresala" Elkartearen gutuna, Garbi gertzen dira lehiaketa hori sortarazi duten ideiak, eta txalogarri bezain kontutan hartzekoa ondarrutarren dohako eskaintza.

Batetik, Euskal Herrian ideiak falta zaizkigu. Bestetik, setatsu gara, eta nekez nahi izaten dugu guk hasitako ekintza besteren batek jarrai dezan.

"Guk geurea egin dugu, eta besteok berena egin dezatela" esan zezakeen "Kresala" taldeak. Ez da, ordea, horrela izan, ondarrutarrek dakitenez ekintza ez bait da azken batean antolatzaile taldetxo batena, Herri guztia bera baizik.

* Mundua euskal erriaren gogoan

Auñamendi Argitaldaria AUNAMENDI Sortako 102. alea agertarazi du berriki. Mundua Euskal Erriaren Gogoan deritza izenburuz, eta Aoz ao gogoratutako kondaira aurrea esan nahiez.

Funtsean antzinako ipuin zaharren bilduma bat da, ahoz aho ikasitako mezuak, Herrian jasoak, eta, Herriak berak mende mende kontatu izan duenez, tokian tokiko euskara bereziarekin.

Bernardo Estornesen izen bereko bigarren alea dugu, eta seigarrena baldin Jose Migel Barandiaranen aurreko laurak kontutan hartzen baditugu.

Hain zuzen, ez dugu Estornesen azken bi hoi-arrak

zoia argi ikusten, Barandiaranek lehen sorta berean esandako hainbat eta hainbat errazkadan errepikatzen bait ditu.

● Estornesek —Barandiaranek ez bezala— euskaraz zein erdaraz azaltzen du bere kontakizuna, azken batez, erdara hutsean, *Complemento sobre el pasado del Euskera* deritzan ehun orrialdeko dibulgazio lan bat osagarritzat eskaintzen duelarik.

Benetan uste dugu, *Mundua Euskal Erriaren Gogoan* saila eta *Complemento* delako hori ez direla liburuxka berean ezkontzekoak. Bakoitzak bere publikoa du, eta dibulgazio lan batek beste era bateko zabalkunde bat behar du, ezkutuan geratzekotan ez bait da ez dibulgazio eta ez ezer.

* Gauza bitxiak

Egunkarietan ikusten ahal ditugun hilagiri hoitako batetan zera irakurri dugu: erdarazkoan, "Ilustrísimo Sr."; euskaraz, aldiz "Jaun Argi Argia".

Esan-nahiok itzultzen, artistak gara gero. Horregatik!

● Ondarrabiako "Satarka" poesia sariketako araudiak dioenez: "En los trabajos en euskera la ortografía será libre".

Euskara is different!

● Bilinguismoaren arazoa oraintsu aztertua izan da maila ofizial batetan Donostian.

Kronikalariak adiarazi duenez: "Salvadas las diferencias de su aplicación: "De" o "en" euskera —por supuesto con "de"— se dialogó sobre el tema".

"Por supuesto" delako horri belarria sumatzen zaio. Oraindik hizkuntza bakar bateko bilinguismoa asmatuko digute. Gaude zain.

● Bilboko guraso bikote bati Bizkaiko "Natalidad" delako lehen saria eman diote beren hamalau seme-alabak direla eta. Nagusienak 23 urte du eta gaztetxoek zortzi hilabete baino ez.

Hamar urtetik gorakoak Begoña, Lurdes, Maria Jesus, Maria Teresa, Pedro, Julian, Maria Carmen, Jose Miguel, Elena eta Juan Ramon dira. Hamar urtetik beherakoak, berriz, Borja, Aitor, Igor eta Asier.

Zer diren gero modak!

* Beste zenbait berri

GOIZ ARGI euskal aldizkariari 150.000,— ptako zigorra jarri berri diote, Aita Agirretxeren artikulua bat dela eta. Berrogeita hamar milakoa J.A. Garate jaunari eman diote, GOIZ ARGIko zuzendari den aldetik, eta gainerako hogeita mila ogerlekoak Arantzazuko Frantziskotarrei, aste-kari horren argitaratzaile direnez gero.

● Gipuzkoako Pelota Elkarte-Batza sortu zeneko berrogeita hamar urteurrena dela eta, bertso-paper sariketa bat eratu da Euskaltzaindiaren ardurapean.

Gaia pelotari atxikia izango da, eta mahaiko, berriz, Jose M. Aranalde, Alfonsito Irigoien, Emile Larre, Jose M. Iriondo eta J. Etxezarreta.

● III Euskal Uda Unibertsitatea Lapurdiko Ustaritzen eratu da aurten, abuztuaren 19tik. 29ra. artean.

● Maiatzaren 2tik 16ra arteko bi asteen barruan, ohi ez den erakusketa bat eskainiko du Iñaki Larrañagak Donosti-Aurrezki-Kutxaren Kultur Gelan (Iturrino, 12 - Donostia).

Iñaki Larrañagaren arte emaitza ez datza ez pinturan eta ezta eskulturan ere, fundizioko hondakinez mamitutako konposizio espazialekin baizik.

● Euskara irakaskuntzan erabilia eta finkatua izan dadin erreguarekin, Bizkaiko hainbat ikasle eta irakasle elkartek Bilboko Unibertsitateko Erretoreari egindako eskariaren ondoren, beste edozeinbat elkarte ere alde mintzatu da.

Gerediaga Elkarte, Durangoaldeko Alfabetatze Batzordea, Zabalako Guraso Elkarte, Medikuntza Fakultateko Ordezkaritza, Bizkaiko Aparejatore eta Arkitekto Kolegioa, Santutxuko Guraso Elkarteak, Cinsa eta "El Desvan" Kultur Elkarte dira harako eskari harekin bat datozela dagoeneko jakinarazi dutenak.

● Umeen Euskal Jaia dela eta, hitzaldi sail bat eratzten ari da Eibarren, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak eskainitako programaren arabera.

Hilaren 13an Mikel Ugalde "Gizarte eta Ikastolak" delako gaiaz mintzatuko da. Hilaren 20an, Luis Mari Mujika "Bilinguismoaz" eta 27an, Andu Lertxundi, "Haur Hazkuntza osatuaz".

Hitzaldiok S.C.R. Arrate elkartearen eratzten ari dira, gaueko 9tan.

AMATIÑO

"IKASTOLA"

Ikastolaren berri eman nahi izan zaigu TRIUNFOn, Apirilaren 19ko alean. Ez zen harritzekoa eta Martin Berasain eta Luis Haranburu aukeratu ditu horretarako. Hauek biak, noski, Euskal Herri osoan gai honetaz jakitunenak eta inpartzialenak.

Bestalde euskal aldizkarietako ateak itxirik dituztenez gero bidezko zen hauentzat ere berauekin kidetasunik gehien duen aldizkaria jotzea.

Dena den erdal herrian baino Euskal Herrian irakurriagoa gertatuko denez ohar batzuk egitea zilegi bekit.

Herriak sortuak dira ikastolak, hots, herriaren zati batek: herri mina barruan zuen talde batek, hain zuzen ere.

Herrizale hauen artean batzuk aurreraxeago eta besteak atzeraxeago, batzuk ezkererago eta besteak eskuinerago, batzuk zuriago eta besteak gorriago ziren. Baina denak ziren herrizale. Herri minak sortua da ikastola. Eta herri minak ugaltu du.

Burges txikiaren beldurrez euskararik eta euskal kulturarik maite ez zuen ezkerak, behintzat, ez zituen sortu. Aitortzen du bai Triunfo-ko bikoteak oso berandu arte ez zuela ezker honek beretzat hartu honelako eskabiderik. Beranduegi konturatu izan behar du dirudienez.

Herri mina barruan bizi bizi sentitzen zuen talde txiki batek sortu ditu ikastolak, beraz. Eta ez bikote horrek hain legun hartzen duen sasi-ekzer aurrerakoi horrek.

Jakina, gaur euskal ezker eta euskal eskuina gero eta nabarmenago bereizten dira. Euskal ezkerrik ez da, agian, bikote horrentzat. Ezkerak ez bait du hoientzat herririk.

Eta herririk ez duen ezker honek ez dio on haundirik egin ikastolari. Saltsa franko ekarri dio. Ateak itxi behar izan dizkio. Bota egin behar izan du. Eta zenbaiti atzera eta eskuinera jotzeko bidea eta aitzakia eman dio. Eskuinari eman dio arrazoi. Giro honetan neurtu beharko lirateke zenbait batzorderen erabakiak.

Bestalde, ikastola herriaren fruitu denez eta herrian era askotako jendea askotako jendea bizi denez, ikastolak euskal eskuin eta euskal ezkerren tirabira, oreka eta galga onartzen ditu. Beste biderik ez du, iraun eta indartu nahi badu. Horrek nahitaez erdibideratu egiten du. Herriko izateagatik, herriaren fruitu izateagatik, hain zuzen ere, gertatzen zaio hori.

—oOo—

Ikastolak, gainera, sortu eta indartu ahalean lur gainera atera dira. Ezzen indarrak gabe lurrarazian gorderik irautea nahi ote zuen aipatu bikote horrek? Jakina, lurgainera aialtzeak legearen arrastoan sar erazi du.

Bestalde hamalau urte arteko irakaskuntza ematen da gaurregun. Ez da sei urte arte ematen, haseran bezala. Ikastolako batzordeen esku ez den gauza asko da irakaskuntza alorrean. E.G.B. bukatu ondoren egingo dituzten ikasketak ere ez dira gurasoen esku.

Ez zerurako eta ez lurrerako geratzen den umerik ez dute nahi gurasok. Bidezko da, noski. Halere asko jakitea baino garrantzizkoagoa dela gizon izatea jakin behar dute gurasok. "Ari ahal da ikasten" baino gehiagotan galdetu beharko liokete irakasleari "ari ahal da gizontzen".

Baina galdera hori hobe dugu geuron umeak ikastolara bidaltzen ditugunerako gorde badaezpada ere. Besteri asko eskatzea erraza bait da. Bestalde hemen gaude gu ere, frailetegi eta apaizgaitegiatik ateratakook: gizon argi eta osoak, ezker aurrerakoi eta ausartak. Eskasagoak aterako ote dira ikastoletatik, nhiz eta punta puntako iraultzaileak ez izan horko guraso eta irakasleak?

—oOo—

Beste bi salaketa ere egiten ditu Trinfo-ko bikoteak: batzordeetatik gazteak bota omen dira eta ikastolak elizaren esku jarri omen dira.

Zein gazte bota dira eta zein gazte etsi du? Gazte askok lanean jarraitzen bait du eta gazte euskaltzaleak itsaropentsu bait dira. Irakasle askok, berriz, behin ere ez bezala hartzen du parte batzordeetan. Akatsak eta tirabirak ere badira, noski. Baina etxekoan artean erraz konponduko dira.

Egia da zenbait ikastola estuasunean elizaren babesera bildu zela. Eta egia da elizak osoro nahi dituela beretzat. Baina parrokiaren babesa poliki poliki uzten ari direla ere egia da. Ikastolen Elkarteak elizaren babesean jarraitzen duelako ez du esan nahi herri bakoitzeko ikastola hala dagoenik.

Askatasun eta nortasun osoan bizi da ikastola bakoitza. Beno, federazioa ez dela ikastola bakoitzaren bizitzan sartzen esan nahi genuen.

Geu ere ez gara elizaren babesean iraun zale. Baina "itzalean" egon nahi ez duen guztiak du legeren baten babesean bizi beharra. Lege horren babesean gabilta aipatu bikotea eta ni, bederen, kalean.

Hauzi hau ere etxekoan artean konponduko dugu ahal dugunean. Dena den, etxeko kakak etxeko ikuluan gordetzea izaten da onena. Baina horretarako ere bakoitza zein etxetako den jakin beharko genuke, noski.

—oOo—

Diru kontua, berriz, aipatzerik ez du merezi. Garbizalekeriaz edo, Luis Haranburuk herri-eskola deitzen dituen eskola nazionalak bakarrik bait dira gure artean dohango edo debaldeko bakarrak. Haranburuk herrian, zozketen edo jaialdien bidez, biltzen duen diruarekin dohan jartzen ez ditugun arte behintzat.

IRASTORTZA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Olek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

"ERROAK EMATEN DIO

ZUHAITZARI TINKOTASUNA"

Ho Chi Minh-ren olerki batetarik jaso ditugu, izen-puruan ezarri ditugun hitzok. Olerkigilea bera, joan zitzaigun; Ho iraultzailea, 1969an hil zen, hirurogeita emerretzi urtetan; baina hark suturik utzi zuen garra ez da sekula itzali vietnamiarren artean. Erroak, zuhaitzari ematen dion tinkotasuna bezala, Vietnamiarri egin dioten guda luze eta basatiak, herriaren nortasunean eta askaziogintzan ukan du zutaberik sendoena, errorik tinkoena.

Imperialismorik boteretsuenek, guda-tresnarik aurreratuenek, pozoinik hilgarrienek, azpikeriarik maltzurienek ere Vietnamia ez dute menperatu. Nagasiki eta Hiroshima, Vietnamian obratu diren ankerkerien alboan oso txiki gelditu dira, eta gizarteak ahantzi egin ditu, Vietnamiarren trajeria erreparaturik, 1945ean birrindu ziren hiri errukarri haiek. Oso luze joko liguke gure lan honek, yankitarrek, Vietnamia suntsi beharrez erabili dituzten bortxatresna guztiak, banan banan aipatzen has bagintezke. Ordea, adibidez bederen, zilegi begiku bereziki baten aipamen labur bat egitea. Hots, lehergailu zatikatuak. Tresna hauk, bola biribil baten eitea dute, zientzilariek dasaigutenez, harresiak eta biziokiak apurtzeko indarrak ez dute; baina bai gizonak arrunt garbitzeko. Lehergailu mota honek, gizonen bizia galtzeko baizik ez du balio; eta plegu honetan ez bestetan erabili ukan dute, yankitarrek Vietnamian. Bi motatako lehergailu zatikatuak erabili dituzte Vietnamian: A) «Piña» izenekoa bat. 800 gramu pisutan eta bere baitan altzairuzko 300 bola. B) «Guayaba» deritzana bestea. Honek, bestearen erdia du pisutan, 400 gramu, eta 260 bola barrenean. Bola bakoitzaren diametroak sei milimetro ditu. Vietnamiarro hauzoetan, gisa honetako milaka lehergailu isuriak izan dira, beti ere gizakiak bizi ziren tokiak hautatu ondotik. Hilik dugun Johnson lehendakariak maiz askitan erabiltzen zuen, «amerikarren lehergailuak, horma eta burdinaren kontra boteak dira», esaldia gezur hutsa besterik ez zen. 1967an, nazio-arteko Russel Tribunalak, Estokolmon ospatu batzarrean, Vigier fisikariak, Neilands irakasleak eta Mazas sendagileak, hiruok, harako tribunaleko ikerlariak, ozenki salatu zuten, lehergailu zatikatu hauek gizonaren barne-errietan egiten zuten kaltea. Baina 1967an, yankitarrek, artean eskarmentatu bide gabe zeuden eta Vietnamiaz, gogora zetoziakieten bortzadurazko ikerketa guztiak obratzen zituzten. Zenbait guda-buru eta politikariek, Vietnam Harri Aroratu behar zela aldarrikatzen zuen. Bestalde, Johnsonek, bere aintzineko Eisenhower eta Kennedy-k hasitako partidaren gaitzaile ez zuen atera nahi. Plegu honetan, Vietnamiarro guda, Ipar ameriketako lehendakariaren aldaldi bakoitzean esperientzia berrietan sartzen zen. Baiespen honetaz, Vietnamiarro guda, U.S.A.-ko lehendakariaren golkoan eta ahalmenetan egondu denik ez genuke esanahi. Garbi dakusagu, lehendakariaren atzekaldean, harmagintzarako industriaren monopolioa eskuraturik duten burjesak, C.I.A., eta hitz batez, USArein imperialismo guztia dagoela. Ford bera, Kongresoa egin dion ukamenez, ezertarako ahalbiderik gabe, eskurutzaturik gelditu da. Hau garbi utzirik, bidenabar, esan dezagun ordea, yankitarrek Vietnam menperatzera sartu ziren egunetik gaurdaino, aldatu diren bost lehendakariak, estrategiazko jokaera ez berdina erabili dituztela. Gogora dezagun, Nixonek, Johnsonen eskaladari jarraituz eta Kambodiako Sihanuken gobernu bota ondotik ere, ezinbestezko aterabide gisa, «vietnanizazioa» burutu zuela. Nixon, batpatetan, gizon bagegile bilakatu zitzaigun eta lortu ere, lortu zuen bere morroi kutunarentzat Nobel Bake Saria.

HOGITA HAMAR URTEOTAN BORROKA

Aurtengo Irailaren 2an beteko dira 30 urte, Ho Chi Minh buruzagiak, Vietnamiarro Errepublikak ofizialki aldarrikatu zuenetik. Errepublikak sortu zen 1945eko Irailaren 2 hartarik azkenengo amerikano hondarren ihesaldia eta bakealdia burutu den aurtengo Apirilaren 29ra, hogeita hamar urte luzetako guda lazarria dugu, Vietnamiarren zubi bakarra, atzokoaren eta gaurkoaren lokarri historikoa. Zubi hau igaro beharrez, milaka vietnamiarrek bizia emandu du, milaka gorputz hilotzen errautsak lurraren azalgainean gelditu dira, beste anitzek ere, gudaren bortxaketa itsua madarikatuaz eta

protesta ezin lazarriagoa eginaz; bere burua su emanaz erre egin du. Hogeita hamar urteotako kondairan, Vietnamiarri, aberri batek nazio arteko politikan dituen eskubiderik bakunenak ere ukatu egin zaizkio. Frantsesak, japoniarrek, berriro frantsesak eta azkenik yankitarrek, denak arrotzak izan arren Indotxinako eremu zarpildu hartan finkaturik egondu dira, historiak eza-gutu duen ankerkeriarik lotsagarriena burutzen.

Berez, teorikoki, gudaren funtsa Hego Vietnamen mugatzen bazen ere yankitarrek, Johnsonen gobernualdian hasera emanaz, Hanoi gobernuaren eremu-mugak, hots, Ginebrako batzarrean mugatuak noski, bombaz zigortu ditu. Eta Nixonek, Van Thieu diktadurari eutsi beharrez, 1970ean Kambodiako Sihanuken gobernu suntsitu zuen. Eta zarpaketa hau burutzeko, lurak lapurtu ahala, yankitarrek beren zenbitzurako gobernu arrotzak, lekuan lekuko eta aldian aldiko, eraiki dituzte, Kao Ky, Lon Nol, Van Thieu etab. Honela, Vietnamian, J.P. Sartre 1967an idatzi zuena, oro har bete izandu da: «Herri bat kolonizatzea, ez da konkista hutsa; beharrezko da kultur genozidio bat ere; herri ez dago kolizatzerik, bere jatorrizko gizartearen bereizgarriak, sistematikoki desegiten ez badira...» Segidan, kolonizatuek, bere aberriaren nortasuna galtzen dute, bere kultura, ohitura eta batzuetan baita hizkuntza ere...» (1).

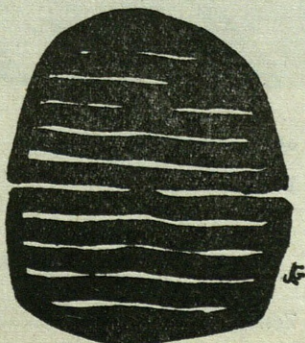
Eta Ho Chi Minh bera, 1945eko Irailaren 2an honelaxe garrazki mintzo: «Larogei urtetsutan, frantses-talde kolonizatzaileok, askatasuna, berdintasuna eta anaitasuna ohiukutzen dituen banderapean, gure lurak hartu dituzte eta gure Herria zapaldu. Frantsesak, askatasun politikorik, batere ez digute eman, baina bai legegailurik basatienak ezarri. Eskolak baino, kartzelak gehiago sortu dituzte, gure matxinada guztiak odolez menperatu dituzte, gure irtzi guztiak zapalduak beti, gure arraza madarikatzeko alkohola eta odola erabili dituzte...».

Hogeita hamar urtetako guda bukatu da Vietnamen, azkenengo amerikanoek ihesegin dute. Orain, Vietnam, hodei busti lanbrotsuen goibeltasunetik, eguzki argitara doa, Ipar eta Hegoaren batasunera, Herri-gobernu libre bat hautaturik, burujabetasun osoa ukango duen aberri libre bat osatzera. Halarik ere, 30 urteotako gudaren ondorioak; beste zenbait urtetan jasan beharko du eta denbora beharko du bere egitazko barne-oreka lortzen.

Guztionez, ikaskizunik franko badu, Indotxinako herri txiki eta sufritu honek. Datorrenean xehetasun gehiago, emanen dugu.

(1) Ikus Sartren «Le génocide». Oharra: gure aurreko lanean, Mi Yay-ko hilketa, 1971ean mugatzen zen; harako ekintza basati hura ordea 1968an obratu zen. Irakurleak, barka biezazkigu, inoren gogo txarrik gabe, sarritan agertzen diren hutsak.

ANATSAN

aristegui hermanos

ORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
BARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK

ERAKUSTOKA:
FUENTERRABIA, 19 URRUT. 11450
DONOSTIA

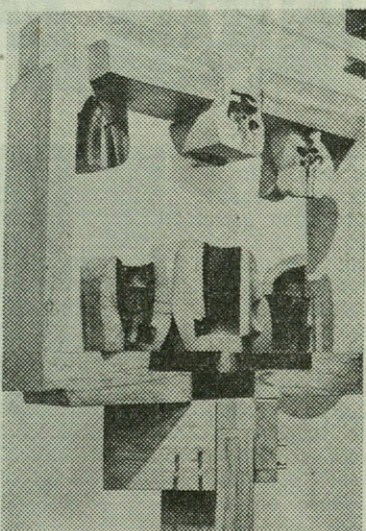
ARRASALDE BAT NESTOR BASTERRETXEAREKIN

Lehenengo larunbat arrasalde batean, euskal artista bikaina den Nestorri bisita bat egin genion. Aurrez hitz eginak ginen eta eguna ere aurrez aukeratu. Aiete hauzoko taldetxo bat osatzen genuen, ezkonduak gehienok, haurrak geurakin genituelarik. Arteari buruz zertxobait edan nahi genuen iturritik bertatik. Horrela, bada, Nestorregana jo genuen.

Balioko gizona bezain apala iruditu zitzaigun Nestor eta euskal problematikaz, erabat kezkatua. Ez du oraindik euskara erabat beregabainan bere baserrian duen erakusnatu —hortan ari da jo eta ke—, keta interesgarria esplikatzeko hasi zitzaiguneko jabetu ginen bere euskal barrunbe sakonaz. Horrela, gizonak asko pentsarazten dute eta sarritan ez ditugu, geure ustez behintzat, behar bezala konprenditzen. Maiz esan ohi dugu, artistak beste maila batean bizi direla eta egia delaren susmoaz jabetzea, ez dugu uste hain zaila denik. Badi-rudi beren gorputzek, gurekiko, jende xehearekiko, beste pixu bat dutela, eta beraz, jende xehe eta langilea baino gorago —edota behe-rago, hots, beste maila batean. Artisten bizimodua eta eguneroko solasak, jendearengandik gertuago edo hurrunago egon daitezke, bainan beren lanbideaz eta ofizioz dihardutenean, beste maila batean dihardute dudarik gabe. Hala ere, ez da guti beren arte produkzioa herri-engan finkatu nahia izatea, nahiz eta maizegi herrikoak ez eduki, geugan finkatu nahizko produkzio hori behar bezala konprenditzeko ahal haundirik. Hona, ordea, hemen, hezketaaren arazoa non den jaulki...

Gauza bat argi gelditu zen arrasalde hartan, artista hauen lanak konprenditzeko, artista berauen esplikazio bat behar dugula profanoek. Erakutsi zigun lehenengoetako obra bat, hibat bat zen. Esplikazioarekin berehalaxe ohartu ginen hala zela eta ikusi ahal izan genuen, neurri batean behintzat, zergatik konzebitzen zuen hibat hura, hain xuxen, halaxe. Artea esplikaziorik gabe ulertu nahi izatea, argazki mailako artearen gose izatea dela, esan zigun.

Nik neuk nahiago dut, Nestor, lehen bistazko lan ulergaitz horik egiten ikustea, fabrikako tornu batean edota idazmakina baten au-

MAIRUAK

rrean ari ikustea baino. Lanpostu guztietan obra daiteke herriaren alde eta zerbitzutan obratzea? Eta areago: mugatze lan honek ez ote garmatza aurreragoko beste lan batera, hots, herria bera zehaztu eta mugatzea? Nor da herrikoa eta nolako herrikoa? Erantzun beza irakurle bakoitzak... gauza bada eta deseo badu.

Bai, Nestor euskaldun sentitzen da oso, eta gure ustez, ez modako joera lausenguzalez, euskal mundu konplejoak jota dagoelako baino. Ez du hizketan, Oteitza baten su, gar, oldar eta kemenik; ez du, nahi baduzu, Oteitzaren erakarpin hori. Nestor leunki barneratuko zaizu, konturatzeke, hizkera molde lau bezain sarkorrez. Oteitza ekaitza duzu, euskal izpiritu flakoarentzat oso mesedegarria. Nestor, ordea, euri ase, etengabeko euri gozoaren jarria. Ez ahal du egungo Euskal Herriak, hain xuxen, bien beharra?

Eta Oteitzarekin nabilelarik, zera aipatu behar dut, Nestorrek berak esan zigunez, Oteitza dugula euskaldunok inoiz izan dugun artistarik bikainena. Hau dela eta badi-rudi aurtengo udazkenean eta Iruinean, Euskal Herri osoaren omenaldia berari antolatzeke Batzordeak lanean ari dela. Merezia du Oteitzak guregandik horrelako omenaldia bat eta espero izatekoa da euskaldun guztien erantzun jatorria.

JON URRUJULEGI

BAT BITAN BANATZEN DA

Gure artean agertu den liburu berezienetakoa

Egun batetik bestera atera zaigu gure artean liburu mardul eta bikaina bat. Donostiako liburutegi gehienetan arki dezakegu aurrez aurre erderazko antzeko liburuen erdian. Ez da gaurdiko eztula Maoren pentsamenduaren muiña aztertzen astea gaur gure Errian.

Argitaratuko diren iru liburuetatik lehenbizikoa dugu au. Segidan eta ahal denik laisterren argitara diezazkigutela eskatzen diet ortan ari direnei.

ZERTAN DATZA LIBURU ONEN MAMIA ETA BEREZITASUNA

Itz bitan eman nahi nuke nik aditzera liburu onek duen ikuspegia. Beste norbaitek, agindu du, liburuaren kritika egitez. Beraz, ni, axaletik liburuaren formalitateari lotuko natzaio.

Gaia Maoren dialetika edo ezbaiketadun.

Bi ideia nagusi direla uste dut liburuaren ardatz, eta, beraz, liburuak berak dienez, Maoren pentsamendu muiñaren ardatz.

1) Bat, Marxismoaren interpretazioa. (Zer da marxismoa, esango du: garaipena lortzeko arauak dira Marxismoa).

2) Bigarrena, berriz, dialektikaren kaxoa: Zer da dialektika? Borrokarako metodoa da dialektika.

Lantxo onetan bi ideia nagusi auei lotuko gatzazkio.

1. MARXISMOA = GARAIPENA LORTZEKO ARAUAK

Zer da Maoismoa? Imperialismoa bere erabateko azkenera datorren eta sozialismoa mundu guztian garaipeneruntz dijoan garaietako marxismo leninismoa.

Itz gutxitan ematen digu nun dagoen epistemologiko etendura.

Gure arteko marxismologak (ez marxistak) Marxen exejesian gelditu direlakoan nago (ikus a. b. Garateren «Marxen Marxismoa. Etor», edo marxismoaren sail berezi bati atxiki zaizkio (ikus. ad. b. «Marxismoa eta Euskal arazoa». J. Apalategi...), edo eta Marxen exejesi ideologikuraño igo dira (ikus: Iz-kuntza, etnia eta Marxismoa. J. Azurmendi).

Edota, azkenik, marxismoa ikuspegi nagusi edo kosmovisio bat (batez ere uste izan da estudiante marxismologoen artean. Bai, egia da, praxirako kosmovisioa dela,

esan da.

Azken urte auetan, edo obeto esan da, azken urte auen aurretik, marxismo humanista izan da gure marxismoaren jabetzearen bidea. Tumanismoa zelako, kristau giroan ezitako pertsonen joera nagusia.

Gerora, urte auetan, beste joera batzuk sortu dira Frantzia aldeko aire berriekin batera. Marxismo humanista superatuta zegoela esan ziguten. Tlthusser zela marxismoaren interpretarik onena. Baiña beti ene iritzian goi maillan genbiltzan. Interpretazio teoriko maillan.

Eta, orra, gaur nola datorkigun saltaka Maoren interpretazioa. Ez dezagula ahaztu, Althusser jaunak, bere liburuetan, maiz zitatzten due-la Maoren pentsamendua.

Denok arritu egin gera. Ahaztu egin zitzaigun, noski, marxismoaren lehen printzipioa eta lehen intulzioa erreboluzioa nola egin zela, au da, erreboluzioa egiteko metodoa. Eta gaurontzeko itzak mundu ikuspegi orri lotuta zeudela.

2. EZBAIKETA EDO DIALEKTIKA = BORROKARAKO METODOA

Bagenekien dialetika zela Marx-en pentsamenduaren muiña, baiña dialektika ori uretan pasatu iristen zen guregana. Marx humanistan ego-sitako dialektika ezda dialektika marxista gaurkoa, eta, are gutxiago, Maoren dialektika.

Liburu onetan agertzen digu nola erabiltzen duten dialektika ori praxian. Ezbaiketaren metodoa ez da ideia utsak pentsatzeko metodoa, erreallitatea pentsatzeko eta aldatzeko metodoa baizik.

Arritu egiten da bat Maoren pentsaera zorrotzak nola erdibitzen duen, banatzen duen bat den gauza.

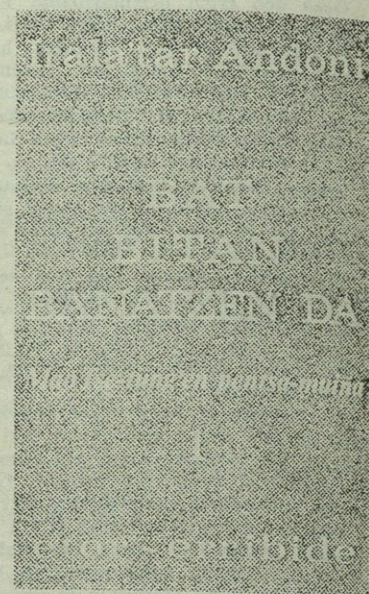
Era, orretan, gaur agertzen zaizkigun politika egoera aldrebesenak ere ba omen dute beren lojika dialektikoa.

Axalek bederen, eta aurkezpen gisa, bi ideia oiek direla, esango nuke nik, Maoren pentsamenduaren muiña, «made in Irala».

Eta bukatzeko bi itz:

Gaur aurkezten dugun liburu au lehorra da, gogorra da, arrisku aundikoa kritika gabe irakurtzeko.

Bestalde, liburu oso serioa da, ondo landua, bai egillearen parte-

tik eta baita gure Errian sortuko duen (sortzen ari duen) arrakastagatik ere.

Liburu onek erakusten bait du, begiak dituenarentzat (edo gutxienez ori du bere asmoa), nola ari diren erreboluzioa egiten P. Komunistak mundu osoan, eta gu ere munduan bizi gara. Zer metodo erabiltzen duten eta zergatik erabiltzen duten.

Eta azkenik, Maoren pentsaeraz zer dioten txinoek: «Maoren pentsaera mugarik gabeko aalmenak dituen bomba esperitua bat da».

3. T.N.T.z BETETAKO PAKETE AUNDI BAT DIRUDI

Beraz, ene iritziz, bi lan ditu irakurleak: bata, aztertu Maoren pentsamenduaren muiñ osoa, liburu orrek dakarrena ote den, eta, bigarrena, Maoren pentsamenduaren (teoria-praxi) uts uneak billatzen saiatu.

Era orretan bakarrik ikus genezake, estratagi politikoetan nundik eta nora dabilzan indarrak benetan.

EGILLEA: Iralatar Andoni
Argitaratzailea: ETOR-ERRI-BIDE,
1975
J. J. GOENAGA

ETA ABAR

Izen hori ipini dio Antton Olariagak umorezko bere liburuari.

Z. ARGIAko irakuleentzat ezaguna da Antton Olariaga. Astero atera ohi du Olariagaren marrazki eta ateraldiren bat. Argitara ohi dizkie «Cuadernos para el diálogo», «El diario vasco» eta Valenciako «Las Provincias» egunkarietan ere.

Orain umorez betetako liburu bat argitara eman digu. Beharrezkoa genuen era honetako liburu bat euskaraz. Algara gozo batzuk baino sendagai hoherik ez da askotan. Ez dugu beti bekozko beltzez dabilen gizon ipurtererik nahi.

Jana eta loa bezain osasungarria da farra. Eroak eta umeak esaten omen dituzte egriarik haundienak. Egia sakonak eta mardulak esan daitezke irrifarrez. Eta hori egiten du Olariagak. Era guztitako gaiak jorrazten dizkigu: langileak, maisuak, nagusiak, gotzaiak, agintariak, sindikatoak, alderdi politikoak, streakin-zaleak, jolasak eta abar.

Bertsolariek esan ohi dituzte haundienak. Halere inor gutxi haseratzten zaie. Irfirarrak gozatzen du egia berekin duen ezten zorrotza. Gatza eta piperra, eztenkadak eta zirriak, ateraldiak eta solasak, denetik aurkituko duzu Olariagaren liburu honetan.

Dena du zilegi adarjole on bategi.

Euskal Herriaz eta euskal arazoez pentsatzeko bidea ematen digu liburu honetan. Inork ez dezala adarjotze hutsa denik pentsa. «Farria eta burria, erdia egia» entzun izan dut.

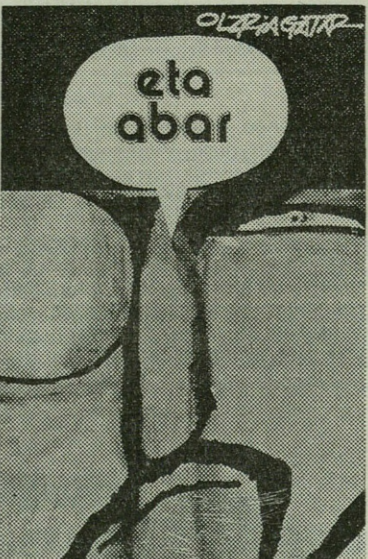
Gure herria ez dagoela berrikeratzen esango du norbaitek. Une larriak bizi ditu gure herriak. Bestalde, ordea, lasapidea ere inoiz baino beharrezkoagoa du.

Hona euskalgintzan beste ahalegintxo bat. Probetxugarria gertatuko delakoan gara. Liburu-dendetan du erosi nahi duenak. Baita Z. ARGIA-n ere. 200 pezeta balio du.

Erosi nahi duenak dei beza zenbaki honetara: 419588. Edo idatz beza Okendo 22, Donostiara. Edo bete eta bidal beza honako txartel hau.

ANTTON OLARIAGAREN «ETA ABAR»
LIBURUA NAHI DUT

Izen-deiturak
Kalea Zenbakia
Herria (Prob.)

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta Irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margozko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

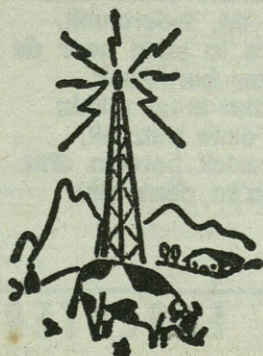

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Bolar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perla joan etorriak

Baserriaren alde

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

IRRATI SAIO BERRIEN AURKA SINATURAK
BILTZEN ARI

Orain dela denbora guti, bi edo hiru aste, ipar aldean, igandero, euskaraz ohi diren irrati saioez mintzatu ginen. Orduan esan genuen, nola zenbait gauza aldatu zen: batetik, lehen goizeko hamar t'erdietan hasi eta hamaikak arte euskaraz izaten ziren irrati saioak orain eguerdiko hamabi eta bostetan hasiko zirela, hamabiak eta berrogeita bostean amaitzen zirelarik; bestetik, orain arte irrati saioak F.M.-an ematen baziren hemendik aurrera O.M.-an emanak izango zirela. Esaten genuen ere Baionako Irratiko euskaldun langileak erabaki berri honekin ez zirela batere kontent, eta euskaldun langile hauek agindu ziguten, ahaleginak egingo zituztela egoera hau aldatzeko.

M.F.-a kentzearekin euskaldun oro haserre da ipar aldean (eta hego aldean ere bai!). Haserre honek aterabide praktiko bat mereziko duela, bixtan dago!

Mende Berrikoekin sinaturak biltzen ari dira; badirudi lan hau aurrera ongi doala. Aste batean seirehun sinatura baino gehiago bildu dira. Sinatura biltzea leku guztietara zabaltzeko; Zabalkundea ahoz eta izparringiz egin da. Eta sinatura eman nahi duen ondoko liburutegi honetara hurbil daiteke:

- Baionan: Mende Berri eta Zabal.
- Donibane Lohitzune: Etxabe baitan.
- Hendaian: Mugalde.
- Baigorri: Duboscq baitan.
- Donibane Garazin: Izparringitegian.
- Maulen: Gazteen Aretoa.

Komeni da, gure Herrian ari diren irrati eta izparringiei, eska ematen diguten pixka bakarra ongi eta bide onez emateko eskatzea. Guk berriz, beharrezkoa dugu aurrerabidean ahaleginak egitea, gure berriak geuk jaso eta zabaltzeko adineko tresna eta instituzioak sortzea. Herri bakoitzak bere askatasuna eduki behar duela aitortzen bada, aitortu beharra dago askatasunerako bideak ere Herri bakoitzak antolatu behar dituela.

Azkenik, txalotzen dugu ipar aldean sortu den ekintza hori. Ekintza honek beste batzuk segidan ekar ditzala. Ipar aldean egin nahi dena ipar aldekoen gain gera bedi. Bakoitzak daki non duen premia eta nola lortu dezakeen erremedioa.

"EUSKARAZ MINTZA ETA IRAKUR..."

Mende Berriko gazte langile eta jaio hauk amaika lan eder egiten ari dira euskara zabaltzeko. Behin eta berriz, euskarazko ikastaldiak eratu dituzte azkenaldi honetan. Euskaraz jende gehiago mintza dadila da Mende Berrikoen asmo nagusienetarik bat. Eta beste helburu bat ere badu delako gazte talde horrek, hots, gaur haur eta gazte direnak bihar larriak bilakatuko direnez gero, gazte multzo horri euskaraz hitzegiten eta irakurtzen erakustea. Egun jende asko euskaraz ikasi nahiaz eta halere, adina dela eta beste Romeria batzuk direla medio, ezin dute. Hau, ordea, haur eta gazteen kasua ez da: hauei euskaraz ikasteko bidea eskaintzea nahikoa da, gauek goizera euskaraz mintza daitezen. Beraz gazteok, euskararentzako ere gazteak dira amets ederra, bihar errealitate bihurtuko den amets soziala!

Datorren abuzturako Mende Berrikoekin euskara ikasteko saio berezi bat izango dela jakin arazi dute. Abuztuaren lauetik hogeita hamarera arte Donaxtin (St. Just Ibarre-n) eratuko da baita ikastaldi hori. Euskalzaleen Biltzarren eta Euskaltzaindiaren babesean eratuko omen da. Hara joan nahi duenak ikastaroa bostehun libera (7.000 pezta guti gora behera) ordaindu beharko ditu ikasle bada, eta seirehun libera 8.500 pezta guti gora behera) langile bada.

Mende Berrikoen zuzenbidea ondoko hau da:
32, Rue Bourgneuf Baiona.

URZOLA

KAZETARI LEHIAKETA

Hondarrabiako Udaletxeak antolaturik EUSKAL JAIEN 50. urteurrenean

—Gaia: HONDARRABIA.

—Apirilaren 1etik Uztailaren 31 bitartean argitaratua izan behar du aldizkari edo egunkariaren batean.

—Sari hauek dira EUSKARAZKO lanentzat:

Lehenengoari:	10.000 pezeta eta oroigarria
Bigarrenari:	6.000 pezeta eta oroigarria
Hirugarrenari:	4.000 pezeta eta oroigarria

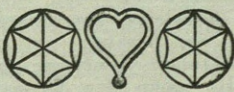
MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

Beasaingo jakintza astea

MAIATZAK 8, osteguna (Azentzio eguna)
HAURREN EGUNA. Gipuzkoako mailan eratzen da.

MAIATZAK 14, asteazkena
Arratseko 8etan: Hitzaldia, EUSKAL ANTZERKIAZ, Benardo Atxagak.

MAIATZAK 15, osteguna
Arratseko 8etan: HITZ NEURTUETAN deritzan bertso-antzerkia, Zestoako UR-ZALEAK taldeak.

MAIATZAK 16, Ostirala
Arratseko 8etan: Hitzaldia, «San Martin de Loinaz» Ikas-tetxeko aretoa.
Gaia: «ELEBITZA (BILINGUISMO) ETA DIGLOSIA EUSKAL EUSKAL GIZARTEAN» JON JUARISTIK.

MAIATZAK 17, Larunbata
Gaueko 10,30etan: Antzerkia USURBE zinean.
Izena: NOIZ? Egile: Daniel Landart
Egileak edo Jokalariak: Gure anaia lapurtarrak

MAIATZAK 18, Igandea (Donostiako Aurrezki Kutxaren babesean)
Goizeko 11,30etan: USURBE zinean BERTSO JAIALDIA
Abestuko duten bertsolariak: Agirre, Azpillaga, Gorrotxategi, Igarzabal, Lazkao-txiki, Lopategi, Mattin eta Xalbador.
Aurkezle eta gai-jartzaile: Joxe M. Aranalde

Arratsaldeko 4,30etan:
LOINAZ futbol-zelaian EUSKAL KIROLAK
ENDAÑETA harrijasotzen eta
ARRIYA II eta MINDEGIA haizkoran

—oOo—

Asteazkenetik, EUSKAL LIBURU ETA DISKOEN AZOKA izanen da Zubimuzu enparantzan, arratseko 7,30etatik gaueko 10etara.

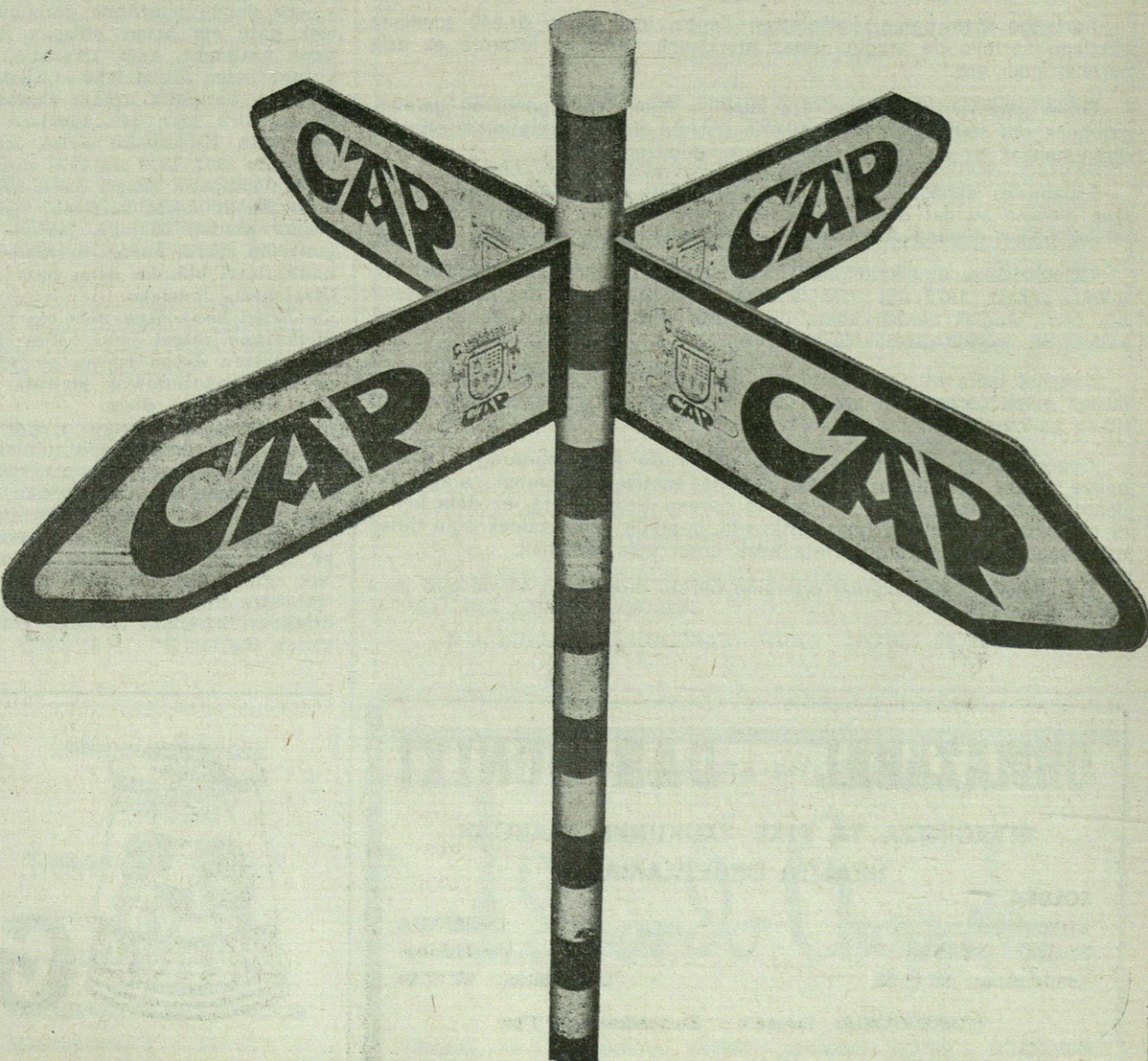
Gipuzkoan,
nor gu
baño
gertuago?
91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxa da gure egitekorik nagusia, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazoirik, beraz, gurekin elkarturik jarrai dezazun. Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan,

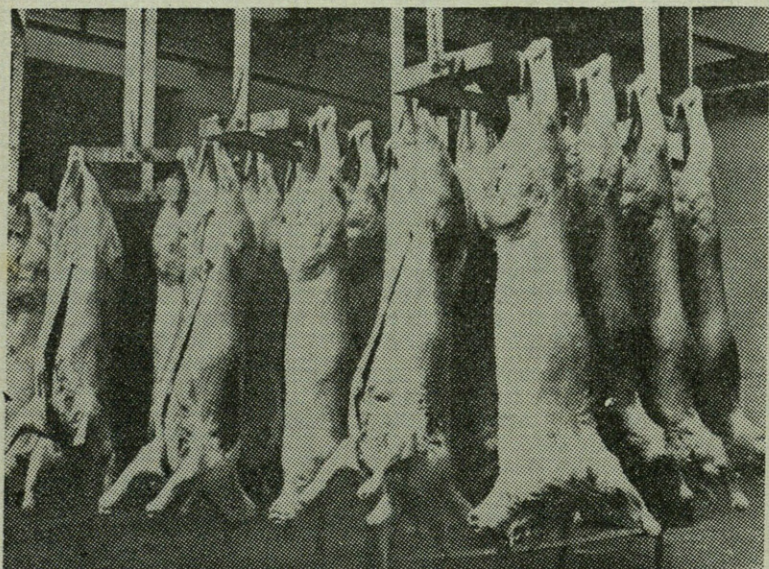
CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Laster aragirik gabe?

«Laster aragirik gabe gelditzeko arrisku bizian gaude, gobernuak ez baditu aditu nahi ganaduzaleek egiten dizkieten eskabideak, esan du Espainiako ganaduzaleen sindikatuko buru den Jose Maria Fernandez de la Vegak.

Azkeneko bi urteotan, eguraldia delata, pentsuen garestitzea delata, zailtasun gogorak izan dituzte segitzeko, aragitara jarrita dauden enpresek; baiña oztoporik txarrena, saltzeko garaian zekorra merke eman beharra izan dute.

1974. martxoaren lehenengo amabostaldian, zekorak kiloko 131,41 peza egin zuen kanalean eta aurtan berriz, garai berean 128,68 peza, au da, % 2,07 gutxiago. Ontatik itsuak ere igarriko dio, aragia baserritarrari pagatzerakoan, igaz bezain merke edo merkeago dagoela aurtan. Ganaduzaleak saldu behar duena bai, lehenean dago; baiña erosi behar dituenak, gora joan dira.

Ganaderitza atzeraka dijoala, edota, estuasun latza pasatzen ari dela jakiteko, urtebete ontan zenbat ganadu gutxitu den ikusi besterik ez dago. Behiak 315.785 buru, ardiak 639.678 buru, eta zerriak 440.770 buru. Behiei begira esan behar da gaiñera, gutxitzerik aundiena urtebetetik bira bitarteko buruetan egin dela, ots, aurrerako utzi behar ziren bigantzetan. Ori da okerrrena.

Dato aukerak ikusita gero (eta dato aukerak ofizialak dira, nekazaritzako ministerioak emanak) oraindik ere aragiaren prezioari lehenean eutsi behar zaiola eta ez igotzen utzi, ganaduzaleak eskatzen duten bezala, uste duenik baldin bada, ez aritu gero, laster ganadurik gabe gelditzen bagera, eta joan daneko bost urteotan ganaderitza ugaltzeko egin ditugun ahalegiak alfer alferrik gertatzen badira.

Aurtengo urte ontan, kalkulatuenez, igaz baiña 61.340 tonelada gutxiago sortuko da aragia. Beraz etorkizuna illuna da luzarora ez ezik berehalakoan ere.

Orain ganaderitzari bultzatzea eta lagundu egin behar genioken garaian, oztopoak eta trabak jartzea astakeria galanta litzateke eta ortik etorriko diren gaitzak ez da erraza izango erremediatzen.

Espainiako ganaduzaleak gobernuari, erriari eta etxekoandreei galdeztzen diotena au da: ea aragia sortzen jarraitu behar duten, ala obe den jateko behar duguna Ameriketarik, Errumaniatik eta Poloniatik ekartzea.

Ganaduzaleen sindikatu onek galdetzen die gaiñera, ea jakin ahal daitekeen zehatz, 1972 eta 1973 urteetan kanpotik ekarri diren behi zekor eta zerri aragiak zenbat kosta diren, eta dato oiek ager daitezela, eskatzen du, mundu guztiak jakin ditzan.

Azkenik baita beste galdera bat ere: ganaduzaleak behar beharrezko dituen gaiak garestitzen utzita gero, ba al da eskubiderik aragia garestitzen ez uzteko?»

Ganaduzaleen sindikatuko burua, deklarazio aukerak egitera, bi gauzak bultzatzea, nik uste. Batetik badirela esaten ari direnak, aragia jan behar duenarentzat lehen ere nahiko garesti badagoelata, ez dela kome-ni ganaduzaleei gehiago pagatzerik; eta, bestetik, ganaduzaleek egin duten batzarrean azaldu den giroa eta esan diren egia biribillak.

Ganaduzaleen ordezkariok ortaraiño berotu direnerako, ez da giro izango bazterretan!!!

Ganaduzaleen erabakiak

Madriden, apirilaren 16an, sindikatuaren biltokian, behi, ardi eta zerriekin lanean ari diren adarretako ganaduzaleen ordezkariak bildu ziren eta erabaki aukeratu eta argitaratu zituzte:

—Ez daudela konforme gobernuak ekonomiko beste adarrak baiña okerrago tratatzen dituelako; ori delata, kaletarren eta baserritarren arteko irabazpideetan gero eta alde aundiagoa dagoelata.

—Ganaduzaleok saltzen dutenari prezioak ezartzeko garaian, kostuak kontuan euki behar direla, eta aukeratu ahal izan diren prezioak ere igotzeko modua jarri behar dela, bidezko den irabazi bat beti geldi dedin, industrian eta salerosketan egin ohi den bezala.

—Ez daudela konforme maiatzaren 1etik asiko den kanpianarako F.O.R.P.A.k jarri dituen salneurriekin, ganaduzaleari lur jo erazi eta nazioa aragirik gabe uzteko arriskua dakartelako.

—Ganaduzaleak behar ditugun gauzak eta aragiaren kostuak araberatzen ontan igo dira:

aziak	%42
gasola	%70
argi indarra	%25
jornal txikiak	%24,5
pagatzen diren jornalak	%31
pentsurako aleak	%17

Ori ikusita ez zaigu buruan sartzen eta sua ematen digu, datorren kanpianarako zekor aragia % 6 eta zerriarena % 8 garestituz prezio berriak ezartzeak.

—Europako merkatu batuan inflazioaren erasana erremediatzeko ganaduzaleen jeneroak ere garestitu egin dira. Aragia e. b. Frantziaren % 11,5, Italian % 13 eta Irlandan % 15. Emengo ganaduzaleei ortatik datorkigun kaltea bistan gertatzen da, azkeneko urtebete ontan, Espainian % 20 baiña gehiago izan dela inflazioa jakin ezker.

—Prezioak gutxiegi igotzea orain, kezkarriago da, prezio oiek lehen ere, jarri zirenean, bajuegiak baitziren.

—Ez gaude konforme ganaduzaleok nahi eta behar ditugun prezioak azaltzean, gure arrazoiak izkutan uzten dituztelako eta azken urteotan kanpotik aragia ekartzen zenbat diru joan den agertzen ez dutenekin. Espainiako erriak jakin behar du 1971, 1972 eta 1973 garren urtean kanpotik ekarri diren aragi oiek zenbat kosta zaizkion; orrekin begiak irekiko litzateke, jaleari laguntzeko erarik onena, bertako ganaduzaleari bidezko dena pagatzea litzatekeela ikusteko.

—Aragi konjelatua noiz eta nola merkatuan salgai jarri behar den erabakitzen duten legeak ez baitira bete, ganaduzaleok pleitura jotzea erabakitzen dugu.

—Azkenik, ganaduzaleen egoerak ala eskatzen duelako eta ministroen batzarreari proposatzen zaizkion prezioak amenazatu bat direlako eta egin ohi ditugun eskabideei jaramonik egiten ez zaielako, beharrezko da ganaduzale guztien batzarre bat egitea, eta ortaroko baimena «ministro de relaciones sindicales» delakoari berehala eskatzea erabakitzen da.

BERRIAK

AZERIAK

Amatiñok dioenez, kaletarrak arritu egiten dira azeri kontuak alpatu ezker eta ez dute uste Gipuzkoan azeririk dagoenik ere.

Santanderren, eta Santander ez dago emendik ain urrun, ez gizonentzat autoz, ez azerientzat mendiz, aurtengo neguan 43 azeri atzeman ditu 4 illabeteen kuadrilla batek bakarrik. Beraz bada bazterretan azeririk.

Nik neuk, orain dela pare bat illabete, karretaran topo egin nuen bat «Antxu»n, Anoetatik Alkizara bitarteko karreteran, ez mendian eta kotxearen argiekin izututa, an izkutatzen zen bide bazterrean. Autobidean eta erria bera baiña behe-rago, nik bat ikusi dudanerako, pentsa zenbat bizi daitezkeen Errioko sasi, zulo eta zakartegietan!!

Baserrietako oillo bakarrek istillu gorria dute.

25.000 PEZTARA IGO DA TOPEA

Baserritarrek aseguro eskasa dute gaixotzen diranerako, kaletarren aldean t xarra; baiña zerbait bada behintzat... balia daitezkenentzat.

Izan ere baserriko kontribuzioan «liquido imponible» delakoa 15.000 peztatik gorakoa baldin bada, paga beharrak bai, beste edozeinek bezalakoxeak ditu; baiña artzekerik, ezertxo ere ez.

Orain lege berria jarri dute eta 15.000 peztako ori, 25.000 igo. Beraz orain arte ezer kobratzeko eskubiderik ez zeukan zenbait baserritarrek, maiatzaren aseratik, beste aña eskubide izango du beren kontura ari diren nekazarrien seguroan babesteko.

Beste zenbait baserritar, 25.000-tik ere pasa egiten baitzaio «liquido imponible» ori, lehen bezain esku uts geratzen da.

ESNERIK EZ DATOR FRANTZIATIK

Aspaldian esnea franko pasa da Frantziatik Espainiara Irungo mugan zehar. Egutero ikusten geni-

tuen kamionkadak bide nagusian. Udaberrian, ordea, esnea ugalduta egiten Espainian bertan ere.

Asturias eta Galizia aldean ugarri xamar ote zebillen zurrumurrua iritsia zen gugaraiño. Orain azaldu da garbi. Esne zentralak 11 milloi litroko kupoa eskatu zioten gobernuari maiatzerako, Frantziatik 11 milloi litro esne fresko ekartzeko baimena, alegia. Baiña gobernuak, Santander, Asturias eta Galizian nahikoa eta gehiegi badagoelata, ez du eman bat ere ekartzeko baimenik. Eskas dabilten zentralak, Frantziatik ez baiña lurralde oietatik zerbituko zaie.

Ondorenak? Asturias eta Galizia-ko esne etxeek esan omen dute, maiatzaren aseratik ez dutela «precio colchón»-ik pagatuko. Santanderren berriz, pagatzekotan omen dira.

Ortik aurrera... ikusi egin behar-ko.

NAPARMIÑA

Naparmiñaren kontra ganaduzaleek txertatzeko ordena etorria dago. Orain udaberrian txertatu aldi bat eta gero udazkenean beste eman behar zaie. Lau illabetetik gora-ko behi eta txekor guztiak txertatu behar dira legeak dioenez.

FAGOR

edaria

epela dagola?

FAGOR 'ek

oztuko

du bereala

ORMAZABAL · DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE · TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifia:

Etxekoa: 65 19 60

Landelakoa: 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkifia:

Landelakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n Zumalakarregi, 7'gn

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

GOGORKERIA ETA KRISTAUA

Makurra da gizarte egoera toki askotan. Askatasunik gabeko egoera triste langilleentzat beren eskubideak zaitzeko, erritarrentzat agintarien jokoak salatzen, nork bere iritzia agertzeko, elkarrekin zernaitarako batu eta elkartzeko. Zuzengabekeriako egoera triste: Ondasun zatiketak nola-ral egiñak, bakar batzuk ondasunez beteta itozten, erritar geienak miseria gorrian. Dirudunak, karreradunak; beartsuak, gabe ikastetxeko ateetara iristeko.

Europar bertan ere guztia ez da zuzen. Kapitalista diren errietan, denetan ez bada ere, badugu demokrazia, baiña ekonomiaren ditadura izugarriak zapaltzen gaitu. Bear bada, komunismoaren azpian dauden lurraldeetan, ondasun banaketa zuzenagoa da; ez dute ordea politikazko askatasunik. Bertako gizonek mutu oi dira.

«Zer egin bear ote du kristau batek, begi bistan somatzen duen zuzengabekeriako gizarte orren aurrean?».

«Or konpon» eta ies egitea lanbide onetatik, gizarte egoera onek kristauarekin zer ikusirik ez balu bezala, edota «zer egiñik ez dago, ala bearran dago mundua, etsipena eta resinazio santua artu bearrean gaude». Onela mintza, pentsa eta jokatzera, egin-bearrak ez egiteari dagokion pekatu aundia litzateke.

Zuzengabekeriako gizartearen aurrean onoko onek izan bear du kristau baten pentsaera: «Nai dut gizarte berri bat, nai dut pauso bat aurrera eman gizarte zuzenago bat lortzeko. Nai dut lan egin, demokrazia oso batera gizarte iritxi dadin».

NOLA ALDATU ORDEA GAUR EGUNEKO GIZARTEA? ZER EGIN? ZER BIDE ARTU?

«Lege bidetik» egin dezakegu gizarte-aldaketarik. Bide paketsua daiteke bide ori. Kaleetan agerketa-manifestazioak egitea, gose opor eta lan oporrra. Legepean egin oi duguna, batzuetan ordea bide gogorra gerta daiteke. Lan oporra askotan ez da ain paketsua gertatzen, naiz eta legepean egiñikoa izan. Europako nazio geienetan legepean eta lege barruan, zantututa daudenak gogor jokatu iritxi oi dituzte beren eskubideak. Agintariei kritika zorrotza egiteko eskubidea badazu; langillek, beren Sindikatetik, askatasunean eratuak dituzte beren eskubide eta askatasuna zaindu et babesteko. Nazio geienetan, legeko gogorkeria egin oi dira geienetan aldaketak. Legeko gogorkeria ortatik datozen kalte eta okerrak, nai eta naiezean gertatu bear dutenak bezala artzen dira.

«Lege bidetik» gizarte aldaketa egiterik ez bada? Zer egin? Edota dau-denak, balio ez badute? Orduan GOGORKERIA jo ote daiteke?

Bada «Gogorkeria paketsua» deritzana. Erdaraz «violencia pasiva» du izena. Arma eta surik gabe dagite «Gogorkeria» iraultzailleek. Beren aldetik, ez dute odol isurketarik nai. Gizarte aldatzeko ez dira orientat bide onak, gerrillero bihurtzea, bombak leer eraztea, odola, sekuestroak, terrorismoa... Besteren bizi gal dezakeen bide gogorra galerazia dute. Auen bideak gogorrak izanik, paketsuak dira: Gose oporrek, lan oporrek, pakezko agerketak, manifestazioak egitea, egoeraren protesta bizi batean beti jardutea, azpi lanak, isilleko elkarteak egitea. Beti, ordea, odolik gabeko bidea. Zapaltzailleak gartzela, makila eta zigorrak erantzun arren, iraultzaille paketsu auk ez dute jotzen armakiko gogorkeriara. Joko onetan ziarduten Gandik, Indiaren askatasuna iristeko, Lutero King, bel-tzen eskubideak eskuratzeko, eta Helder Camarak Brasilo Gotzaiak, bere erritar beartsuak salbatzeko.

Gerrillero izatea baiña latzagoa uste due dela gogorkeria paketsu au aukeratzea. Ez da edonorkentzat egiten dena. Goikoak ja, txikitu eta ebaki eta bizi kendu, eta bitartean, iraultzaille paketsu auk, makilari makilaz odolari odolaz eta eriotzari eriotzaz erantzun ez... Beti odol bidetik urrun ibilli bear. Ez da bide gozoa. Ebanjelioaz ongi jantzia bear dute orrelakoek. Kristoren antza damaiet: Kristo bezala, gartzelara, besteak aske izateko; askotan eriotzera, beste asko bizi daitezen; beren odola isuri, zapal dutako jende eta erriak salbo egiteko.

Ebanjelioarekin bat egiñik eta bide zuzen eta maitakorra ez denik ezin uka. Bakar batzuentzat egindako bidea dela, ordea. Bide latza eta zailla, santuentzat egiña.

«Gogorkeria odoltsua», Gogorkeria eragillea, (Violencia activa) aukera ote dezake kristau batek gizarte-aldaketa egiteko? Onoko iraultzaille auk arma eta ikilluez dagite gizarte aldaketa. Gerrillero bidea askok artzen du; terrorismoa, odol isurtze eta eriotzak bere barnean dituen gogorkeria garabilte onelako iraultzailleek.

Gogorkeria odoltsuaren aurrean, auxa dugu galdera bitxia: gizarte al-daketarako bide au aukera ote dezake kristauak? Bide gogor au kristauak. Bide gogor au kristau biziarekin batera ote ditake?

Axola aundiko galderak benetan: politikazko ekintza utsa ez baita bide au aukeratu ala ez aukeratzea. Kristauaren moral eta etikarekin zer ikusi aundia duen arazo latza duzu. Gizonaren diñatasun-aunditasuna eta egin nai den gizarte aldaketa, naasian daude problematika onetan. Problema izugarri bat dugu benetan; gaurkoan ere galderak egitea dugu erraxena. Erantzunak dira zaillak. Eliz barruan, era guztietako iritziak ditu jendeak. Erantzuna beraz ezin izan daiteke guztiz ziurra; nork bere iritzia agertzean, besteen bestelako iritziari begirune itzala izan diezaiogun.

Gordin-gordinean, urrenorako geldi bedi galdera egiña: ARMA BIDEA, aukera ote dezake kristauak gizarte-aldaketa egiteko?

ELIZAREN BERRI

«EZ KOLOREZKO TELE-BISTARI»

1974eko azaroaren 22an, Australia «Zuzenbide eta Bake» batzordeak ageri bat zabaldu zuen tituluak dakarren baieztapena eginez. Kolorezko teletestari uko eginez —zioen—, hazkunde bidea diren hauzoko herrietako elkartasuna agertu behar genduke.

Horrela, zentzu kritikoa sor erazi nahi zuen aipatu batzordeak: gure gizartearen zer baloratzen dugun ikus erazi alegia.

Itxuraz, 1975ean 300 etik 400 mila bitarteko kolorezko teletestari salduko da Australian. Horrek, 200 dik 400 miloi dolarreko gatsua dakar.

Gastu honi buruz egin erazten die galdera «Zuzenbide eta Bake» batzordeak australiarrei; batez ere, katolikoei: kolorezko teletestari australiarren bizi-nolakotasuna hobea-gotu egingen ote du? Jendarteko harremanak hobea-gotuko ote ditu? Egiaz teletestari horren beharrean ote dira australiarrak?

Arazoa, egiaz, ez da jolasetakoa. Baina, australiarrentzat ez usteko-tan. Eta batez ere, hazkunde bidean, hauzokoa ezezik, nork bere burua duenean.

RIOBE, ORLEANSKO APEZPI-KUA, ETA MARTY, PARISKO, BURUZ BURU

Ez ukatuzkoa da, Elizan gauza asko ari dela aldatzen; ezinbestean baldin bada ere, askotan. Hori dela eta, eztabaida eta iskanbila gogor-rak osrtzen dira bazterretan. Eta gehienetan, «nik agintzen dut» dela lege amaizten dira borroka horiek.

Oraingo honetan, ordea, jakinmi-na dut nola bukatuko den. Aurka-kariak ez bait dira kasu honetan, ez teologo bat eta Erromako Kuria, ez eta apaiz edo kristau gesal bat eta apezpikua; bi apezpiku baizik.

Eztabaidarako arrazoina, arazo haxe izan da. Aspaldion esperien-tzia batzu egiten dira sinesgabe edo erdi sinesgabeen artea kristautasu-na nola sortu. Arazo hori dela eta, batzarre bat egin zen joan zen irai-lean Orleans diozesian.

Batzarre hartan agertutako espe-rientzia, hitz haxe definitu zuten «Silencitux de l'Eglise» direlakoek: «Elizaren auto-hondamen lana».

Kritika hori, kate luze baten le-hen maila besterik ez zen izan. Eta apezpikuek, parte hartu beharrean zirela uste izan zuten.

Halatan, gure Marty gizarajoa ere, batzarrean egon ez zelarik ere, zer-bait deklaratu beharrean aurkitu zen. Eta itxura denez, hanka-sartze handixkoa egin zuen. Zeren, nor eta, Orleansko apezpikua bera atera zaio kontestari.

Hona zer dioen Riobek, Orleans-ko apezpikuak: funtsean.

Marty besteren bizarrei tiraka

Martyren karta honen ondoren, parte hartu beharrean gertatzen naiz. Delako batzarre hori ene dio-zesian egin zen, eta hango lan bat-zutan neu ere hantxe nintzen, eta katekumenu mugimendu honetako zuzendarietako bat ene diozesiako apaiz bat da.

Egia esan, jarraitzen du, Marty-ren karta gaitzi zait, Eta ezin albo-ra ditut zenbait galdera karta hori dela eta: zergatik ez dira elkarriz-ketara deitu katekumenutzako ardu-radunak?, zergatik ez dira deitu bat-zarrean ziren teologoak?, zergatik ez zait eskatu ene iritzia?, zergatik bakandu hitz eta esaldiak testuin-gurutik?

Badakit, badela mugimendu hone-tan prolemarik. Baina, ez Eliza, ez Kristo utzi ez dituzten apaiz eta erlijioso eta gurasoei, utz diezaie-gun beren aitopena nola egin bi-latze askatasuna.

Utz diezaiegun ere erratzeko es-kubidea.

Orain egun batzu —jarraitzen du— zabaldu den teologo batzuen askatasun agerian, hau irakurtzen dugu: «Kristoren Elizak ez du lege hau besterik: maitasunaren askata-suna». Nola erantzun diezaiokegu eskabide edo ageri horri? Konde-nazioa ugalduz?

Katekumenutzaren ardura dune i ene adiskidetasuna agertu nahi nie-ke. Ene hitz hauek bihotz emango ahal die.

—oOo—

Benetan postura pozgarria Riobe-rena. Baina, nahiago dugu Kristo-ren pozaz hitzegin, poz hori eman baino.

AMUNSA

AIETEN

Pentekoste ospaketa
Aieteko Gurutzian

—Larunbatean, maiatzaren 17an
—Gaueko 9,30etan.

Urtero, Elizako jai nagusienak kristau euskaldunak elkarrekin ospatzea, GURUTZIAGAREN asmoa da.

Elizako lehen Pentekoste eguna gogoratuaz, gaurko erara berri egin nahi dugu.

Jose Maria Setien, Donostiako gotzai laguntzaillea buru dela, billera nagusi bat gertatu dugu Pentekoste bezperan.

GAIA: KRISTAU ELKARTEA ETA GIZARTEA (Aste santuko gaiari jarraituaz).

BILLERAREN ESKEMA:

—Reflexio lana
—Erabakiak urteko billerari buruz
—Eukaristia
—Alkarteko otordua

Donostia eta inguruetak kristau euskaldunoi dei be-rezi bat egiten dizuegu.

Argibideak: Gurutzia. Aiete. Urrut. 21 23 03

ERAMAN-EKARRI'ra

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 16 - Urrutizkiñak: 417781 - Etxekas: 422700 - DONOSTIA

durango

TURISMOA

Denok dakigu zer esan nahi duen hitz honek; egin ere gutxi asko, nork ez du egin? Era batera edo bestera, garestiago edo merkexago, denok igaro izan dugu egunen bat etxetik kanpora.

Poltzikoen eta gustuen arabera era asko da turismoa egiteko, baina gehien bat gaurko turismoa lekuak azaletik ikustean datza; bazuiztat lehengoko kulturen aztarrenak ikusi, janari tipikoak destatu, folklorea ikusi eta gauetan kafetegia eta dantzalekuak ezagutu. Hona hemen edozein turistentzat egitarau aparte.

Era hontako turismoak huts nabarmena du, inguru baten azala besterik ez du ezagutuko, herri baten zatirik artifizialena, aurpegi alai eta irridunen mundu faltsoa; herria, benetako herria (hinek herriaren zati txiki bat besterik ez dira) hortik urrun aurkitzen da bere kezka eta grinetan murgildurik.

Turismo egiten erakusteko Alfabetatzekoak, ostera bat antolatu dute eta bide batez horrekin ikastaroari amaiera emongo diote. Gaurak zehatz jakin nahian heuren gano jo dut:

“Ostera Durangotik irten eta Gipuzkoako Goiherri baina izango da, baina ez da izango ibiltze huts bat, itsu itsuan; horretarako ikusi behar ditugun lurraldeetaz lan batzuk prestatu ditugu, geografiaz, ekonomiaz, hizkuntzaz, etab. Euskerazko lan hoik irakurri eta komentatuta eroango ditugu osterara. Horrela, herria ezagutzen eta turismoa egiten irakatsi nahi dugu”.

Zer deritzazu zuk asmoari? Ondo ibili!! Agurtu ditut.

HITZALDIK

Begi onez eta itxaropenaz ikusi genuen herritarrok lehengo eguneko hitzaldia.

Juan Ramon Urkijo Olano jauna Fueroaz mintzatu zitzaigun eta jendeak ondo erantzun zuen, baina hitzaldi hauek beste gauza bat dute interesgarria.

Aurrerako batetan azaldu nuen, gure herrian egin nahi izan zuten “Euskal Asteak” jazo zuen ezetzaz zerbait. Euskal Aste horren ordez hitzaldi zerrenda bati hasiera emotea pentsatu zela ere esan nuen, horretarako herriko zazpi-zortzi elkarte komisio bat osatzen zutela.

Honekin eman zaio hasiera eta bertsolarietara jarraitzeko asmoa dutela entzun dut.

Elkarte hauek osatu duten batasuna, helburu bardin batez lanean jarrit, beste elkarte eta taldeentzat ere argigarri eta isplu gerta bedi.

KATAZURI

mutriku

URREZKO EZTEIAK

Apirilaren 27an ospatu zuten beren ezkontza bizitzako berrogeita amargarren urtea, Pedro Arrieta eta bere emazte Juana Belanzategik. Kristau oitura onari dagokion bezala, eguerdiko amabi terdian Andre Mari Jasokundearen Elizan izan zuten meza, beren eskontza bizitzan izan dituzten mesederen ordainez Jaunari esker-erkutsia azalduaz. Ondoren beren seme-alabak, billobatxo eta senidez inguratutik, bazkaria BAR MENDIXA jatetxean. Ondo bazkaldu eta umore onarekin amaiera eman zioten beren jaialdiari.

Zorionik beroenak senar-emazteei eta berdin senide guztiei. Orrelaxe zoriontsu eta pake gozoan Jaunak urte askotan gorde zaitzaitela.

KINTOEN BILLERA

Kintoen billera berriro. Oraingoan 50garrengo kintoak ditugu. Apirilaren 27an, ospatu zuen, aipatutako taldeak, beren urteroko kinto billera. Goizean goizetik txoriak bezin alai eta krabelin gorri

bana paparretan zutelarik, alaikiro igaro zuten goizaldeko erriko ardan-degiatako ardo txuri edo txakoli gorriarekin eztarria goxatuaz.

Eguerdiko amabi eta erdian meza Agustindarren elizan eta ordubi eta erdian, anaitasun bazkaria ARANZUBI jatetxean. Entzutekoak omen ziren bertan entzun ziren bertso saio eta euskal abesti ederrak. Arritzekoa ez da. Taldea nolakoa, umorea alakoa.

IL BERRIAK

Apirilaren 25ean, 69 urte zituelarik, Jaunak bereganatu zuen M.ª Luisa Illarramendi Albizu. (G.B.) Bere aizpa Frantsiska Illarramendiri eta beste senidetar guztiei gure samin agurrik beroena.

Apirilaren 25ean, il zen, gaixo garratz eta luzearen ondoren, Ebaristo Martinez Elezgarai ere, 43 urteko gizaseme lerdena. Kirol-zale purrukatua genuen Ebaristo, pelotazale benetakoa eta muslaririk onenetakoa. Lagun artean ezin ohea, jatorra eta maitakorra. Gorko Jaunak betiko pakea eman biezai.

Ar bezate bere emazte eta sendiko guztiak, gure samini agurrik biozkorrena.

ONGI ETORRIAK

Ogeita zortzi urte luze Venezuelako lurraldeetan igaro ondoren, gure artean arkitzen dira beren aitona zaarri azken agurra egin, eta era berean, guraso eta senide artean lasai-aldi eta atseden arztara etorrita, Yokin Egurbide Belaustegi eta bere izeba Lolita Belaustegi Sustaeta.

Yokin, beti bezain mutrikuar jator azaltzen zaigu. Ume-emetandik joan, eta ogeita zortzi urte lurralde aietan igaro arren, euskera mardul eta garbian mintzatzen zaigu. Ori da euskaldun zintzoa izatea!

Jaungoikoak dizuela gure artean egonaldi zoriontsua eta aal denik luzeena.

ANDONEGitar Z.

beasain

LEHEN JAUNARTZEAK

Apirilaren 13-20 eta 27an ospatu dira Jasokunde Parrokian. San Martinen berriz, beranduego. Lehenengoan, apirilaren 27koa izan zen euskaldunentzat eta San Martinen berriz hurrengo igandekoa, hots, maiatzaren 4koa. Dena den, haur sail bikainak bilduak dira aurten igandean. Ikastolaz at ere (gehienak hangoak zirenez) sartu da aurten zenbait haur euskaldun talde horietan. Oraindik ere ordea, gutxiagoki agian. Guraso euskaldun asko dugu zozo-zozo erdaldunen sailtara bere haurra bidaltzen duena. Ikastola ez diren ikastetxetan ibiltzeak, erdaldun jokatzeko esan nahi ote du?

Garaia duzue, beste eskoletan haurrak darabilkizuen guraso euskaldunok ere, nondik nora zabilzaten pentsatzen hasteko!

JAKINTZA ASTEA ISTITUTOAN

Apirilaren 21etik 26ra Jakintza Aste jator bat ospatu dute Beasaingo Institutuan. Tamalez, aurrez jakiterik ez dugu lortu eta ondorenean eman behar dakigun apurra berri. Hala ere ereduagari da noski, egunoroko ikasketak bukatzean (arratsaldeko 5.30etan) aste osoz hitzaldiak ukatzea (gai egokiak eta euskaraz aztertutak) eta larunbata arratsean kanta eta bertso jaialdi bikain bat egitea. Egitaraua edozein lekutakoaren pare izan da, nahiz eta ospakizunek jende gehiago merezi nere ustez. Dena dela, ibiliaz egiten da bidea eta Institutok oraingoan ibiltzen hasi dira. Lehen eragin horrek, iraupena izan dezala opa diet. Ekin eta Jarrai!

IKASTOLAKO GURASOENTZAT

Atse horretan bertan baita ere, Iñaki Usabiaga mintzatu bide zaie Ikastolako gurasoei haurren heziketaz. Hitzaldi hau, ez da Beasainen bakarrik antolatu; agian Beasaingo

Ikastolarengana bildurik dauden beste herrietan ere bai noski. On dagizuela guztioi!

PELOTA LEHIAKETA

Kaleratu dituzten txarteletan nork antolatu duen jakiterik ez dagoen arren, pelota partidua zenbait jokatut bide da Apirilean zehar zenbait mailatan. Beste behin, «delako» frontoi itxia erabili da. Egia esan, beste aukerarik ere ez dago Beasainen, itxura antzean jokatu nahi bada behintzat. Hala ere, horrek ez du esan nahi jokatu duten lekuak duen arazoaz jabetu behar ez denik!

Partiduok direla ta, dena goitik esan ohi duen horietako bati entzun ahal izan diogu, alegia, Beasainen badela oraindik ere pelotarako grina eta lehia. Gezurra galanta! Bestela irakur bitza jaun horrek nahiz beste edozeinek, txapelketa horretan esku hartu duten pelotarien deiturak nahiz beren jatorria eta garbi ikusiko du Goiherriko pelotari herrietakoak direla, baina ez beasaindarrak (gehienak eta ospetsuenak behintzat). Horrek nahikoa adierazten du beasaindarron «zaletasuna».

MURUMENDI

eibar

MARGOTZAILAK

1975 Emakumearen urtea dala ta, «Unidad» Izparringiak eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxak gure eskualde edo probintziako emakume margoizaleentzat sariketa bat antolatu dute. Bertan, Gipuzkoan bizi diran 14 urtetik gorako guztiak parte artu dezakete, bakoitzak iru margo-lan aurkezteko eskubidea izanaz. Gaia norberak aukeratzen duana izan arren, 20.000 pezetako saria izango du «Gipuzkoako Baserriari» buruz egindako margo-lanik onenak. Berezitasun au alde batera utziaz, 50.000 pezeta eta urrezko oroigarri bat jasoko ditu leen saria irabazten duenak. Bigarrenak, 30.000 pezeta eta zilarrezko oroigarria eta irugarrenak 20.000 pezeta eta brontzezko oroigarria.

Eibartarren batek bere lanak aurkezteko nai badu edo sariketari buruz zerbait gelaio jakitea Gipuzkoako Aurrezki Kutxak, Dos de Mayo, Paseo de Arrate edo Amañan dituan etxeetara zuzendu daiteke.

Sariketa onek eztabaida asko sortuko du noski, emakumearen urte ontan berdintasuna eskatzen bait da, ez berezitasuna. Ala ere ziur naiz antolatzaile auen uste ona, guzientzat argi eta garbi agertu dala.

RALLYE FOTOGRAFIKOA

Bata ta bestea, baina urtean azkenerako ospatzen diran sariketa eta erakusketa guztiak ezkerre, Igande arratsalde baten Ongi-Etorrian banatzen diran kafeak baino geiagokin aurkituko ginake. Ara emen beste bat, amabi urtean ospatu dan sariketa, Rallye Fotografikoa. Aurtengo irabazleak aukeratu dira:

1. Angel Alonso (A. F. Vizcaina).
 2. Iñaki Galparsoro (Club Deportivo, Eibar).
 3. Javier Arrate (Club Deportivo Artibay, Markina).
- Auek argazki edo fotografia bildumarik onenak aurkeztu zituzten. Argazki edo fotografiarik onena Emilio Ayastuy-k (Club Deportivo Eibar) atera zuan eta gairik onena ere eibartar batena, Club Deportivo J.L. Azkaratena.

Zorionak danori.

ODILE KRUZETA

pasai donibane

ERROTETA

Lehengo astean, aspaldiko partez, Erroteta aldera abiatu ginen, Jaizkibel mendira igotzeko asmoz. Jakina, ez dago esaterik, garai bateko Erroteta (orain 20 edo 25 urtekoa alegia) eta oraingoa, ez dagoela kon-

paratzerik. Hemen, izugarritzko aldaketa izan da Termika Zentralka erakile zutenetik. Nere haurtzaroko zenbait gogoeta etorri zitzaizdan burura: Jexus Elosegia eta Pilartxo bere emaztea. Senar-emazte hauek ereindako euskal hazia, ematen ari dela bere fruitua argi eta garbi ikusten dugu. Baina, egia esan, auzo honetan, beste alderdi gaiztoa eta zitala ikusi genuen:

ZIKINKERIA

Mendiruntz abiatu orduko, karreterako bi ertzetan, zikinkeria eta zakarra nunahi; eta... arratoi ederrak. Hemen bildutako zerrikeria hau, ez duzu etxeokandreak ekarritakoa, lantegiak baizik. Lantegiak diogu, zeren jakin ere jakin ahal izan dugu, Herriko Etxeak, Erreterriako hiru lantegiei, multa jarri diela. Hala eta guziz, bi letrero haundi jarriak ditu Herriko Etxeak, 10.000 pezetako multa jarriko zaiela zikinkeria botatzen dutenci.

BASAMORTUA

Jaizkibel gailurrera iritxi ginen, basamortua zirudien. Pinudiek, mendiak itxusitzen baldin badituzte, suak ez du gutxiagorik egiten. Izan ere, orain bi hilabete izandako suak, guzla erre eta kixkalita laga digu, herri ondoan dugun mendi bakarra. Jakintsuek diotenez, hobeto omen da harritza eta pagoa landatzea, pinua baino. Dena dela, erabaki dezatela lehenbailehen gizonen eta naturalezaren onerako.

MILITARRAK

Arestian aipatu ditugun bi arazo hoiek bakarrik, baldin, baditu, gaitzerdi. Zeren, debekatua bal dago mendi barruan ibiltzea. Karreteran ez-ezik, mendi barruan ez duzu ibiltzerik. Izan ere, debekuz jositik dituzu bazterrak.

Bai, egia zion nere adiskide hark,

“Jaizkibelek aspaldi alde egin dik gure herriak”.

JAIOTZA

Jose Luis Alzuaren emaztea den, M. Luisa Sorozabalek, mutiko eder

bat izan du. Garikoitz izena ezarri diote. Ea bada, euskal litzeoa joateko zoria izaten duen! Zorionak!

INALURRETAK

ondarru

ANTXOIA

Aurtengo antxoadak ere... diño askok. Eta errazoa da. Urteik urtera dijoa beherantz. Batetik gutxiago arrapatzen dalako, eta bestetik salneurria motzago; aurten lehengo urtean baino 10/15 pezeta gutxiago ordaintzen da kilo antxoa. Oingo egunetan nahiko sartu da herrian, baina Oriotarrak ere aurten Ondarru saltzen dutela kontuan izan ezker, batek ez beste zenbat izango da bala ba, danon artean billatu behar diogu arazoari konponbidea.

ONDARRUKO HERRI IKASTOLA ETA ZERUKO ARGIA

Gogo biziz irakurri ahal izan dugu Ondarruko Herri Ikastolaz Zeruko Argiak argiratu duan elkar-hizketa. Bertan, haurrak ditugun gurasok batez ere, pozik ikusi dugu, guk dakigun gauza beste askok ere, herrian eta kanpoan, jakiteko Zeruko Argiak eman duan aukera. Reportaje hori dalata, eta baita hementik aurrera tebeo edo komik bat agindua duanez Zeruko Argiak bere asterokoaren arpeduneri, ziur gaudela hainbat arpedun barri egingo direla oraingoan Ondarrun.

BIZKAIA ETA GIPUZKOA

Zoritxarrea izanda ere, barriro ere elkarrekin anaiago gara.

Jakin dugunez, beste herrietan ere zerbait baino gehiago gertatu da, baina bai Ondarroan ere.

Gehienak lau egun arte igaro behar izan dute galdera askori erantzunez, eta bi oraindik barruan dira, bat beti bezala abadea.

Eta gu lasai.

Eta holakoak zenbat! Elgoibarko Etxepetarrak esaten duen bezala, “...eta guk horri zer esan?”.

Kortzeleko mamuak

Transportes azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostia egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Asteen irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Herranirako bide nagusian, ERROIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiak: 552650 - 552654

Apertado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Herran, 4

DONOSTIA

ETXEO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'uzu

ATOMIZADO LAGARTO — jabolak erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabolak bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarra

Etxeko-andrearentzat neskerik egokiena.

JABON LAGARTO!

oiartzun

EUSKALDUNA ATZERRIAN

Gai honi loturik, Yon Oñatibiak emateko zuen hitzaldia, galerazia izan zen. Apirilaren 25ean (ostirala), Hospital berriko aretoan eskeintzekotan zena hain zuzen.

Aurrez banatutako orrietan hone-lazaltzen zen:

Yon Oñatibiaren itzaldiaren gaya EUSKALDUNA ATZERRIAN

—Zergatik alde egiten du euskaldunak atzerriara?

—Zer da atzerria? Lengo euskaldunak ATZERRI edo ERBESTEAtaz zeukaten iritzia.

—Euskaldunak Ameriketan.

—Ipar-Ameriketako euskal artzaren zenbait berri.

—Ameriketako euskal jakintza edo kulturaren piztutzea, bereziki: Caracas, Boise ta Reno'n.

—Zer da ERRI-MIÑA? Bere ondo-renak.

Ori dana izlariak berak bizitz ikusitako gertaera polit eta jakingarri askorekin.

—EUSKALERRIA'n berriro.

Oiartzungo AURTZARO ikastolak eratua, MITXELENA erflojeriaren laguntzarekin.

Galerazi nork? zergatik?

Hitzaldiaren baimena lortzeko pausoak emanik omen zeuden, eta, honela, alkatearengandik pasa beharra delako, honen eskuetan geldituak izan ziren. Antolatzaileek, nunbait itxaropentsu azaltzen eta, gehiago gabe utzi. Gero zer gertatu den? Inoiz jakingo ote dugu garbi?

Ostiralean, ilunabarrean jendea ba dijoa Hospital berriko aretoa eta hemen, hitzaldia eza ematea hobe izango dela e.a. urrutizkiñaz esan omen zieten lehenagotik alkateak, eta... denok etxera.

Baimena eskatu eta ezezkoa iritxi ote gobernu aldetik? Ez noski. Izan ere alkateak oraindik iritxi ez zen modua eman omen zuen. Iritxi ez denean, ezezkoa ez dela garbi da (kasu honetan, beti iristen baita).

Orduan, zergatik galerazi? Jendeak horixe galdetzen zuen, baina erantzuna, nork eman?

Goazen zerbait aztertu nahian: Hitzaldia, ez zen noski iraultzaile zen beldurrarekin galerazia izango? Ez dirudi, orrian azaltzen dena ikusten badugu behintzat, eta alkateak euskeraz badaki: herriko semea du-gu (...).

Hizlariari buruz berriz, inork eza-gutzen ez zuen bat izan bazen ere... Bainen, nork uka Yon Oñatibiaren nortasuna? Ezkertiar beldurgarri bat delakoan ote dago alkatea? Ez dut uste, elkar ezagutzen dute.

Lehen ere elkarrekin nahiko harreman izan dute. Bateko alkatearen kargu hartzea dela, txistulari bezela; besteko Olentzero sariketa antolatzen eta azkenik Errege bezperan, kabalgata antolatzen ibilia izan den Yon, gero hitzegiterik gabe, hobe delakoan...

Azkenik, antolatzaileak daude: AURTZARO ikastola.

Hemen ote datza kakoa? Ez dut uste. Berak esandakoa dut, ni bezain euskaldun eta oiartzuar dela, eta ikastolaren aurka ez da joango noski. Bestala, ederkik gaude, ikastetxe berrirako itxilluekin! Hainbat gutxiago, antolatzaileak ezagutzen dituelarik.

Zergatik? Zergatik? Zergatik?

Galdera hor gelditzen da eta us-teldu bitartean ere hor geldituko. Herrian hipizide bat besterik ez da izan eta hurrengoan (baimena lortzen badute behintzat) jende gehi-ago bilduko delakoan nago.

Aaah! Alkateak hospitalera ho-tsegin zuenean, hitzaldia ez ematea hobe izango zela esanaz batera, barkatzeko eskatu omen zuen. Ho-rela izan beharko.

UZTARRI

markina

EMAKUMEAREN URTEA

Emakumearen urteak oiartzun bi-zia daua dakusgu. Oiartzun ori, Markiñaraino ere eldu da. Gai ori ardatz dela, kultura aste bat er-azten diardue gure erriko talde ba-tzuek. Apirilaren 28an asi eta mai-atzaren 4ean igandez amaitzekoa da. Eliz giroan erne zen asmo au. Zeaz-kiago esan, parrokiako Pastoral Ba-tzordearen eraginez asi dira lanean beste erriko taldeok. Oraingo ez dakigu zeazki zelan osatuko den aste ori. Baiña uste dogunez da-netik izango da zerbait: itzaldiak, zineforun, folklorea eta abar.

Aste onen giroa eta emoten ja-koen erantzuna ikusitakoan, beste orren antzerako zerbait moldatze-kotan ere badiardue batzuek. Goi-tik beeraiño euskeraz eta emaku-me euskalduna kontutan arturik moldatzekotan. Oraingo onetan, egia esan, akats andi ori ikusten dogu, gauza garbi-garbirik ez ba-dakigu ere: erdizkakoa dela, edo ta geiena erdaldunentzat pentsatua.

GURASOEN JAIA

Markiñako «Vera-Cruz» Ikaste-txean gurasoentzat jai bat eratu da maiatzaren 11erako.

Umeen kirola, tonbola, «jimnasia ritmika», filme eta ZERUTXU-ren dantaz osatuko da jai au. Egun onen elburua, ikastetxeko umeen gurasoak jai-giro baten elkartzea eta diru piska bat biltzea da.

Eratzaileak gogotsu ari dira jai ori prestatzen. Ez da aaztu bear ikastetxe au, gure ikastolaz orni-durik eta txertaturik dagoela, eta piskaka-piskaka ikastola benetakoa-ren taxua artuaz doala, oraindik bide luze samarra izan arren. Izan-go aal da jai eder bat!

Jaialdien arian asi naizenez, esan dagidan au ere: Abesti Jaialdi bat eratzen diardue ZERUTXU alkarte-koak. Geure zalantzak ditugu jaialdi onen inguruan, eguna dela, bai-menak direla, oztopoak sortu dira, eta ez dakigu oztopo oneek gain-ditu aal izango dituen eratzailleek. Maiatzaren 11rako dago pentsatu-rik. Ikastolaren aldekoa izango de-nez, eragozpen guztiok gainditu eta jaialdi eder bat izatea da gure go-goa.

Apirilaren 28an, igandez, ikasto-la arteko jai Eubako Pasiotarren etxean. Leiaketa bat eratu dabe aurtan. Abesti, txistu, dantza eta antzerki osatzen dela. An izango dira emengo umeak ere, eurek da-kiena agertzeko prest.

BASERRIKO TRESNAK

Sariketa interesgarri bat eratu dau ZERUTXU Alkarteak Markiñako umeentzat, 7 urtetik 14era bitarte-koak iru taldetan sartzen direla: «Baserriko tresnak» izenburuz da-tor. Gure baserrietan erabiltzen zi-ren edo eta oraindik erabiltzen di-ren tresnak dira leiaketa onen gaia. Baserriko tresna eta altzariak dira eskatzen direnak, baita zertarako erabiltzen diren ere. Beste guztian bardintsu egonik, bakoitzaren ma-rrazkia egiten dauena obeagotzat joko dau epai-maiak.

Leiaketa onen eratzailleek, beste aldetik, tresna eta altzari orreen diapositibak ateratzen diardue, gero ume eta nagusiei emon aal izate-ko. Arrakasta andia opa deutsegu.

Baraiazarra Luis

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

Urbietia, 66

DONOSTIA

BEASAIN

AGURRA

Beste behin ere heldu zaizkigu «Loinatzak». Aurtengoak goiz samar agian. Ez da-kigu eguraldiak lagunduko duen, guk horrela nahi genukeen arren. Dirudienez, zerikusi-rik ez da faltako. Edonork duke bere gogozko aukera egiteko parada. Bada elizkizun, jo-las, festa eta jakintza ospakizunik. Herrian garenok nahiz kanpotik egun horietan dato-zkigunek, ongi igarotzeko zoria izan dezagula guztiok. Ez gaitezen ahantz ordea, gure artean izan ohi genituenez baina gertakizunak direla bide ikusiko ez ditugunetaz. Dirua ere barra-barra gastatu ohi da honelakoetan; oroitzapen bat, gastatzerik ez dutenentzat. Gure jaiak direnez, geurea dugun giroan ospa ditzagun eta letorkeen arrotzari gure festa egiteko era nolakoa den erakus diezaiogun. Dena den, heziago, jakitunago eta elkar era-managoko egiten lagun diezagutela jai hauek. Horrela nahi luke,

MRURUMENDIK

JOLAS - TOKIAK BEHAR DITUGU

Duela egun gutti, gure herriko mutiko bati galdegin nion:

—Egingo ahal didazu marrazki bat?

—Bai, pozik gainera. Parke bat egingo dizut —erantzun zidan.

Eta berehalaxe, beharrezko zi-tuen tresna guztiak hartu eta han-dik hamabost minututara hor da-torkit bere marrazki hori eskuetan duela.

—Oso polita da —esan nion— baina, non ikusi duzu holako jo-lastokia?

—Ez naiz gogoratzen herri haren izena, baina nahiago nuke Beasai-nen ere horrelako asko balego. Ez dakizu nolako polita zen. Handia gainera eta jende asko joaten zen. Gainera denentzat zeuzkan egonle-kuak. Ez hemen bezala, beti beteta egon ohi dira eta orduan enparan-tzan eta espaloian ibili ohi gara eta beti borrokan denontzat lekuri ez dagoelako.

Guzti hau 9-10 urtetako mutiko batek esan zidan eta ongi pentsa-tuaz gero, arrazoiak zuen. Eskuko behatzez konta daitezke Beasainek dituen jolastoki eta parkeak. Nik ezagutzen ditudan behintzat hauetxek dira: Kale Nagusi bukae-ratik Nafarroako ibilbidea zehar Barrendaingo enparantzara iristen dena, enparantza berorren alboan dagoen jolastoki koskor bat, Ara-natarrena, Loinazko Martinen en-parantza (berebilen egonlekutzat hartua), Gipuzkoako enparantza (kamioi egonlekutzat jarria) eta frontoi zaharraren hondakina baz-tertxo batetan. Haei futbol-zelai txikia erants liezaieke.

Bestalde, 1973 inguruan 3.000 haur baziren 14 urtez behetikoak (gaur ez dira gutxiago izango noski). Ho-rietatik, jolas adinekoak lehen ai-paturiko leku horietan sartzea eziz-nezkoa dela, esan beharrik ere ez dago. Beasain ezagutzen duen edo-nork antzeman dezake eta metroz ere frogat daitekeena da. Bestalde norbaitek esan dezake, nahiz eta jolasleku edo parkerik behar hain-

bat ez egon, kirol-zelai edo deporte lekuak osa dezaketela hutsune ho-ri. Hemen ere ordea, bada zer esa-nik. Futbol-zelai handia, fotbala-rientzat da soilki, txikia berriz ba-karra da eta lokazti gehiago asko-tan besterik baino azken bolada honetan. Beste kirola motak berriz hor dabilta non kokatu ezinean, Beasainen «complejo deportivo» edo kidekorik ez dagoenez eta aurreran-terako ere itxura gutxi gainera.

Alor honetan, hau dugu bada Beasaingo herriaren egoera. Triste-a eta motza benetan. Etxeak egin eta egin etengabe eta jendea egun-doko dorreetan bilerazi bai, baina jende horren atsedenerako eta atse-ginerako ezer gutxi edo ia batere ez. Eserleku bat ustu zai egonak bait gara denbora apur batean atse-deteko.

Hutsa litzateke haurrentzat, bal-din eta ikastetxeek hutsune hori betetzeko hainbat leku balute. Hau-ek ordea, kaleak eta hauzoak bai-

no okerrago daude. 4 Ikastetxe Na-gusitatik batek du zertxobait (ez behar hainbat) baina beste hiru-rak aipatzekorik ezer ez, ze hala-moduzko etxe inguruak ez baitira jolastoki aproposak. Gainera kale barruan daude denak ere. Egoera honen errua, herri osoak duela esan behar. Denok dugu hontatik zerbait baina agintariak ez gutxi-na. Hala ere ordea, gu lasai ba-gaude, arazo honen konpontzea ez zaigu berez etorriko. Denok batera zerbait egin genezake, dela zenbait erakunderen bidez edo... Baina hor-tarako beti ere, hontaz jabetu behar dugu: GUK ETA GURE HAU-REAK JOLASTOKIAK BEHA-REZKOAK DITUGULA ETA HAU BATEK KALEKO ZER-BAIT PUSKATZEAN ZIGORTZEA EZ DELA NAHIKOA. Orduan ba-karrik has gintezke elkar lanean arazo hau konpontzeko.

HAURTZAIN

Taberna eta tombola ikastolaren alde

Duela bi urte eta diru beharrek eraginik, Herriko Jai Nagusietan ta-berna bat irekitzeari ekin zion or-duko Batzordeak. Ihaz, taberna ez-ezik tonbola ere ireki zen eta dirudienez, milaka duro batzuk ate-ra ere bai, ostera aurtan biak jar-tzekotan direnez. Nola batak ala besteak, jende askoren lana eska-tzen du eta oraindainokoa lagun-tza hori izan badute, aurrerantzean ere izanen dutela sinets liteke.

Hala ere ordea, zerbaitz jabetu arazi behar gaitu gertakizun honek. Honelako ekintza motak, normalak lirateke noski, inoiz edo behin sor-tu ohi diren beharren alde (lur-ikarak, uholdeak, afiziozko ekintzak eta abar...) baina inolaz ere ez, gizarte-ko egunoroko premia bati erantzuteko. Horrenbestez gero, gertatzen dena gertatzen bada, gau-zak ongi antolatuta ez daudelako da noski. Badu hor zerikusia dena bere eskuetan duen aginteak eta azken urteotan zerbait eman arren, kostoak berdintzeko hainbat ere ematen ez duenak.

Honela ikastola erakundea, «obra mixerikordiazkoetatik» bizi zaigu eta honekin noski, lehenengo sakela

zulatuak gurasoak dira eta ondo-ren gutxiago edo gehiago, kezka apurrik duen euskaldun oro. Beste behin, harako bertsolariak bota zue-na betetzen da, alegia, «behia he-men mantendu ta...» eta gainera, baldin geuk «esnea» behar badugu, geuk sortu ala besteri erosi, baina beti ere geuron kontura.

Aurreko hori guztia garbi jarri ondoren, esan dezadan zerbait onik ere baduela gertakizun honek gure heziketarako (nahiz eta heziketa mo-ta honetaz aspertuxek egon ia...).

Gisa honetako beharrek, gure gi-zarteari dagokion zerbaitetan jardu-teko aukera ematen digute alde ba-tetik eta jende arruntari ere, egoe-raren berri salatu egiten diote bes-tetik. Zenbait tokitan, behin eska-tuko litzateke ikastetxe baten alde, bigarrenaz eskatzen lanik ez baili-zateke izanen. Baina gu, «hemen» bizi gara eta honek berak sufri arazten digu gertakizun hau. Hala ere gaitzerdi, eskatzen bederik uz-ten dutenean.

Halabeharrez, jendea inguratzeko bide onak dira biak ere. Taberna ere, bere lan guztiekin, iturri on-tzat da gure artean eta alde horre-

tatik, eskertzekoa da inguruko ta-bernariak egun horietan heuren ira-bazpide izan daitekeenetik apur bat ihes egiten uztea, nahiz eta inoiz beste harako hura entzuna izan: Taberna batentzat onena, beste bat alboan jartzea dela.

Tonbolari dagokionez, ongi dator-ke atal honetan gure giroko zer-bait azaltzea, oraindainoko gehienak (eta oraindik ere...) Xepelarrek bertsoetan aipatu ohi zituen «bar-killeroen» antzekoak baitira. Beraz, erdal esaera zahar batek dioen be-zala, zerbait onik ez dakarren txar-rik ez omen da eta guk ere hori esan beharko dugu ekintza behartu haei buruz, itxaro dugun bezala zerbait hobe sortzen ez den arte, nahiz eta lehen aipatutako zerga-tiak ez ahaztu.

Besterik ezean, giro eta suerte-rik onena opa diet bi ekintza ho-riei eta Beasainen libertitzen ibili-ko direnei berriz, ikustalditxo bat egitea eskatzen diet. Azkenik, es-kerak eman, orduak musu-trukeko lanean sartuko dituztenei.

MURUMENDI

Beasainen euskaldungoa mende honen hasieran

Azken urteotan eta Euskalerrian sortu den berpizkunde berriari jarraiki, gorakada bat egin du gure herrian ere euskaldungoari atxikiriko guztiak. Erakunde eta talde eragilerik aipatzekotan Ikastola, Oargui, Euskera Irakasleak eta Gazteen Biltzarra dira aipatu beharrezkoak.

Baina batek baino gehiagoak pentsa dezake, dena hortik sortua dela, dena 1.964eaz geroztikakoa (izan ere, lehenaren berri idatzirik ez baitugu ikusi herrian) baina jakin beharrean gara beasaindarrok, lehen ere zerbait egin zela, guri zubi on baten faltaz behar hainbat heldu ez zaigun arren.

Horrela bada, euskaldungoaren alde gure aurrekoek egin zutenaren ispilu bat edo... eskaintzea litzateke idazki honen zeregina. Jakina dago, hemen aipatzen diren garaien aurretik ere, zenbait ihardunaldi soil eta bakan izanzen zela: Herri jaiak, erromeriak, bertsolariak, dantzariak eta abar..., baina erakunde gisara iraunkortasunik izan zuen antolamendurik ez behintzat gaur dakigunaren arabera. Beraz, mende honen hasieran, euskaldungoak (eta euskal jakintzak bere barne) izan zuen ernaritze hori nolaz gertatu zen jakin nahirik edo..., garai hura berob-berob izitu zutenengana jo dut eta egia esan, nahiko xehetasun eman didate. Eskerrik beroenak gaur aitona diren hauei.

Esan didatenez, euskaldungoaren ernaritze honek (loratze bat ez baitzuen iristerik izan) 1909-1910 inguruan izan zuen hasera eta Batzokiaren sorrerak nahiz bere hedamenak eragina izan zen. Aipagarriak noski, gaur hilak diren arren (Goian beude) orduko eragile batzuk: Modesto, Eusebio eta Santiago Aranburu (anaiak hirurak), Bitoriano Oñatibia, Pedro Usabiaga, Luis eta Tomas Larrañaga (anaiak haurk ere), Agapito Zumaeta eta Arrue beste batzuen artean gogoratzen direnak.

Euskaldungoaren ernaritze honek, euskal kulturaren lantze bat ekarri zuen berekin eta Beasaini dagokionez, antzerkian nabarmendu zen gehienik (harez geroztik lortu ez den maila bat harrapatu baitzuen), nahiz ezpa-

tadantzari talde, pelota lehiaketa, Ikastola zantzu bat, abestaldegogo bat eta abar sortu 1936a bitartean.

ANTZERKIA

Antzerkiari dagokionez bada, haserako zuzendaririk ez da gogoratzen. Antzeslariak bai ordea, hala nola: Katalina eta Nazario Zubizarreta (†), Santiago Aranburu (†), Agustina Oñatibia (†), Felipe Sarriegi (†), Jeronimo Ayesta (†), Maria Unzueta, Laborde zeritzan neskak bat eta abar... besteak beste. Geroago berriz, Fermin Oñatibia izan omen zuten gehien bat zuzentzen zituena. Antzeslariak, argazkian ikus daitezke batzuk eta hor agertzen ez diren beste batzuk ere izanzen ziren noski.

Antzerkiak, euskeraz bezala egiten zituzten erderaz, gaia orduko eritzientzat ona irudituz gero. Talde berbera zen bi hizkuntzetan jarduten zuena. Antzerki aukera zabalagoa omen zen erderaz. Taldeok ordea, beti ere herrian jardun ziren eta herriatik at ez zuten antzerkirik eman, nahiz eta 1936an truke-rako asmoak izan beste herri batzutakoekin.

Aurkeztu zituzten antzerkiak berriz, honoko haur beste batzuen tartean: Manuzoro, Maite, Aitona ta biloba, Jesusen jaiotza, Aldiz-aldiz, Tercero sin principal, Abaroa eta babesia, eta

Ehun dukat. Jendeak oso ongi erantzuten omen zuen. Beren esku izan zituzten aretoak txiki samarrak izan behar zuten noski, baina, beti jendez beteta egon ohi omen ziren. Honek, antzerkiak garai hartan iritsi zuen arrakasta adierazten digu. Nik neuk bildu ahal izan dudaren barruan behintzat, gehiena landutako alortzat jarriko nuke antzerkia.

DANTZA

Dantzari dagokionez berriz, dantza-talde bikain samarra egona izan behar zuen urtetan zehar. Karlos Amilibia durangotarra izan omen zuten zuzendari. Azken aldera berriz, geroago neuk ezagutu nuen Otaola jauna omen zen. Dantzetan, Ezpata-dantza gailen izan zela dirudi, beste dantza batzuk ere dantzatzen ziren arren.

Pelota txapelketak antolatzen ere saiatu bide ziren Goiherri mailan. Afiziozkoak omen ziren denak eta inguruko herritakoak gertatzen omen ziren txapeldun gehienetan, nahiz eta bertakoak ere itxurazkoak izan. Abesti aldetik ez zuten ezer antolaturik. Hala ere, Ordizian Eusko Abesbatza sortu zenean, ahots onekoak edo..., hara joaten omen ziren.

Ikastola gisako zerbaiten sorrera bat edo... izan omen zen 1920 inguruan (ziur ez dira gogoratzen). 6-7 urtetako haurrei euskera, espainiera, dotriña eta zenbait gai zerbait irakastea omen zen helburua. Irakasle, Anastasia Ayesta eta Maria Ayesta (ahizpak) aritu omen ziren. Baina jarraipen ziur eta zehatzik ez omen zuen izan orduan. Gero, etxe berria egin zuten, frontoiaren gainean Ikastola altxatzeko asmoak omen zituzten buruan.

HITZALDIAK

Hitzaldiei dagokionez, mitinak izan ohi omen ziren. Kultura gai jakineko hitzaldirik ez omen zen izaten. Euskarari dagokionez berriz, jende helduak ikasi edo lantzeko prestamenik ez omen zen egin. Artean horretarako behar gehiegirik ez somatzen nonbait, kalean ere barra-barra egiten zenez!

Ikusten den bezala, giro on bat sortuz joan ziren 26 bat urtetan zehar, baina behaztoparik ere ez zitzaizen faltatu. Antzerki lanak adibidez, zentsuratuak ziren orduan ere eta inoiz eragozten omen zieten zenbait obra. Bestalde, garai bakoitzeko giroak zerikusi handia zuen eta adibidez Primo de Riveraren agintean, apenas ezer egiterik izan zuten. Honek esan nahi du, trainerua itsasoan bezala ibili zirela, hots, uhina ongi zetorre-nean aurrera eta gainontzean ahal bezala itxoin.

ABESTIA

Giro hori, baitere, herritarrek abesten zituzten abestietan eta abar... nabarmendu omen zen. Adibidez, ba omen ben plaentxiar petu-petu bat Pantaleon Bustinduy zeritzana eta pianoz baliaturik, umore ona zabaltzen trebea omen zen bere abesti eta ateraldiei ezartzen zien gatz eta piperrez.

—oOo—

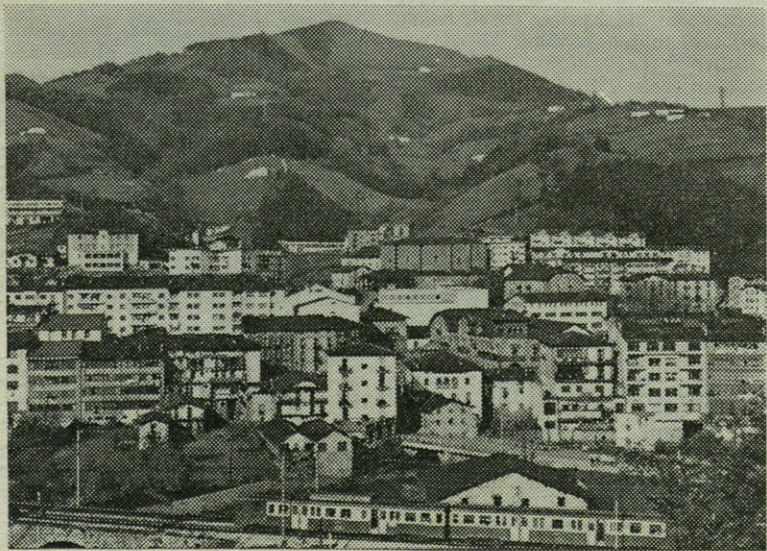
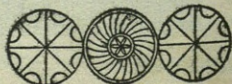
Ekintza mota haur noski, leku jakin bat izatea eta erabiltzea eskatzen zuten. Leku bakar batetan ez ziren ordea ihardun; urtetan zehar anitz iragan zituzten, beti ere hobearen bila ibilki. Lehenik, Iheltsero txikiarena zeritzan etxean hasi omen ziren (gaurko Kale Nagusiko 11 edo

13 inguruan), gero Kale Nagusiko 7ra iragan, ondoren Kale Nagusiko 27 edo 29 inguruan zen etxe batetara (erre egin omen zen), hurrena J.M. Iturrioz kaleko 3ra eta azkenik «Goiherriko Alkartasuna» elkartearen baitan Kale Nagusiko 21ean egin zen etxe berrira. Etxe berri hori 1934 aren erdi aldean edo... hasi omen zuten eta 1935aren erdirako bere aretoez baliatzen hasi omen ziren. Ofizialki ordea, 1936ko uztailean 17-18etan estrinatuta omen zuten. Egitaraua honelatsukoa izan behar zuen:

Bezpera (hilak 17) larunbata zenez, antzerkia ilunabarrean Zumarragako taldeak antzestua. Tartean, donostiar bi zelebrekeriak kontatuaz. Igandez berriz (hilak 18), Meza abestia lehenik. Abeslariak Donostiako Eusko Abesbatzakoak eta herriko zenbait. Ondoren Etxe berriaren bedeinkatzea. Gero bertsolariak (Basarritz orontzen dira baina beste ez). Jarraian bazkaria (200dik gora omen ziren izenpetuak baina 100 bat baizik ez omen ziren etorri gertakizunak zirela bide). Arratsalde zantzarrien saioak.

Hortik aurrerakoa denok dakigu noski eta 28 urte igaro behar izan zuten Beasainen, euskaldungoa zerbait piztuko zuen erakunderik sortzeko. Etena beraz, egundakoa izan da. Horregatik nioen hasieran zubi falta izan dugula, hots, lehenaren probetxu zuzenik ez dugula izan eta zerbait egiten hastean beti ere jende berria bildu dela, lehen ihardundakoen gidaritzarik gabe. Gaurko Beasain eta bere euskaldungoa horren fruitu dirateke.

MURUMENDI

“Antzerkiak eragin handia izan zuen Beasainen 1910-1936 artean. Hona hemen antzes-talde haietako bat ABAROA ETA BABESA antzestu ondoren. Zutik eta ezkerretik es-ubira: Joxe Soroa, Joxe Irizar (+), Ixidor Apalategi, Zezilio Sarriegi, Fermin Oñatibia, Karmen Usabiaga, eta Patxi Zabaleta (+) Eserita ordena berean: Alpontxo Ibaibarriaga, Kristina Usabiaga, Maitere Azkarate eta Milagros Aranburu. Pikotxean: Joakin Etxeberria”